

Kakeršno delo, tako plačilo.

Povest.

Nemški spisal Maks Kümmel.

Prosto predelal

Ig. Hladnik.

I.

Bila je temna jesenska noč. Dež je lil «v potokih z neba», in v daljavi se je čulo votlo gromenje. Nihče bi si ne želel v taki noči izpod strehe, a vendar je sem čez vas nekdo prav počasi in s povešeno glavo korakal brez dežnika.

Šel je prav konci vasi in pred zadnjo kočo obstoji in potrka na slabo razsvitljeno okno, pa nikogar nij bilo, da bi bil prišel odpret. Poterka drugič in tretjič, pa vse je bilo tiho. Radoveden pogleda v izbo in tako ostane dolgo časa.

In kaj ga je tako iznenadilo?

Na stari vže polomljeni mizi gorela je sveča in le slabo razsvitljevala siromašno stanovanje, kot bi se bala jasno toliko revščine razsvetliti. Pri mizi pa je sedela bleda mlada žena sè spijočim detetom v naročji. Zerla je neprestano v bledo luč in debele solze so se jej vdirale po licih.

Dobro je čula, da nekdo terka na okno, a vedela je kedo. Bil je nje mož, ki se je vračal iz kerčme. Še le ko je čez nekoliko

časa v četertič poterkal na okno, mu gre odpret.

Molče vstopita v stanico. Žena se vsede na svoje mesto, a mož stopi k oknu in nasloni svoje temno čelo na merzlo steklo, med tem ko je od časa do časa skerbno in boječe pogledaval svojo bledo ženo.

Tudi ona ga je ves čas terdno opazovala in slednjič ga nagovori:

«Tone,» prične z mehkim glasom, vendar terdno in odločno, «tako kot do sedaj nij mogoče, da bi dolgo terpelo.»

Pri prvem glasu se mož stresne, pa potem povesi glavo in čmerno zre pred se.

«Ne, Tone,» prične zopet žena, a videlo se je, da se je le težko vzdrževala solz, «tako ne more več obstati. Namenila sem se s teboj govoriti o tvojem obnašanji, pa ne zaradi mene, temveč zaradi tebe samega in tvojega otroka.»

«Glej, Tone,» prične zopet, ko si je obri-sala solzne oči, «kako sva še pred pol letom srečno živela, in kako sedaj. Otrok plaka, pa nijmam ničesa, da bi mu glad utolažila, minul je dan in pozno je vže, a nijsem imela kaj skuhati, da bi jedla. Kar imava imetja, vse je ali prodano ali pa zastavljeno, stanovanje bode treba plačati, pa s čim ga bodeva plačala? in če naji Robida ne po-

čaka, morala bodeva pod milo nebo. In k vsej tej revščini vselila se je nesloga in prepir v prej tako mirno kočo. Tone, jaz te zarotim, jenjaj od svojega pijančevanja, pusti družbo, in bodi, kakor si bil še pred pol letom! Le premisli, da, če boš tako še nekaj časa živel, pripravil nas boš ob vse, in be-raška palica nam žuga in preti!»

«Vrag naj poslušá tvoje čenče, li morem jaz kaj zato!» zaverne jo mož, ki je le težko svojo jezo toliko časa krotil, in togotno vdari ob mizo, da se je skoraj razrušila. Potem pa, ko pogleda svoji ženi v prej tako lepo, a sedaj od tuge in bolesti razorano in blede obličje, kesal se je svoje naglosti, toraj zopet povesi glavo in mirno odgovori:

«Kaj jaz morem kaj zato, Katarina! Li zamorem kruha dati, če ga sam nijmam? Ali zamorem denar iz žepa vsuti, če ga notri nij? Ali morda zahtevaš, da grem be-račit, da preživim vaji in sebe?»

«Ne, tega ne zahtevam in ne bom, a delati začni, in zopet boš lahko zadovoljen!» odverne žena.

«No, in to mi očitaš?» odverne mož. «Jeli ne iščem dan na dan dela od hiše do hiše?»

«Vsaj si imel pri županovih dobro službo,» odverne žena žalostno, «pa jel si piti in

igrati, prišel si k delu pijan in prepozno, ker si celo noč v kerčmi sedel. Zaradi tega te je župan poslovil, in delavca, ki hodi k delu pijan, ne mara nihče in tudi radi tega dela dobiti ne moreš.»

«Ali imaš še kaj povedati?» zaverne jo mož razdraženim glasom in pogledom.

«O da! še veliko,» odverne žena odločno. «Kolikrat sem te vže svarila pred tvojimi prijatelji, Peharčkom in Lužarjem. Pa me nijsi poslušal in ubogal, in zbog tega si postal pijanec in zapraljivec!»

«In kaj misliš doseči s tvojim blebetanjem,» odverne jej mož mrmraje, in na obličji se mu je videlo, da so ga te besede močno zadele. «Kar je, to je, kar je preteklo, se ne da popraviti!»

«O da! Pusti igro in kozarec, pusti kerčmo in hodi mesto tje v cerkev, pusti tvojo slabo tovaršijo, vsaj imaš deteta tukaj in mene. Zaderži se pošteno, in lahko se bomo preživili.»

«Vsaj vem, kaj hočeš odverniti,» zaverne ga žena, ko hoče Anton burno odgovoriti. «Tukaj mi ne da nihče dela, si hotel odverniti. — Toraj idi v mesto. Ondi te ne poznajo, in tam bodeš prav lahko dobil delo.»

«Katarina! Vse je prav in dobro, le to si pozabila, da brez denarja ne morem v

mesto. Dva goldinarja moram najmanj imeti, da si napravim potrebno obleko, ker tak ne morem tje. In vendar nijmamo okroglega pri hiši.»

Žena molči nekoliko časa in videlo se jej je, da bojuje hud boj v svojem notranjem.

«Dva goldinarja?» reče tiho. «Dobro, Tone, denar boš dobil.»

«Kako, sem te le razumel prav?» zakliče Tone veselo iznenadjen.

Mesto odgovora pa sname žena zlat perstan z roke, ga nekoliko časa ogleduje sè solznimi očmi, ga še zadnjič poljubi in ga poda možu.

«Tukaj, Tone,» reče s tresočim glasom, «imaš poslednji spomin moje matere, poslednje, kar mi je še od njih ostalo. Pa veruj mi, da se rada ločim od vsega, kar imam, če morem tebi in vsem s tem pomagati. Dobil boš zanj tri goldinarje, in še en goldinar nam bode ostal za najhujše potrebe. Vzemi ga, in glej da nam bode s tem pomagano!»

Globoko ginjen gleda mož svojo ženo in reče obotavljaje:

«Katarina! se li v resnici hočeš ločiti od poslednjega spominka svoje ranje matere?»

Potem se pa premisli, vzame perstan in reče:

«Dobro! Perstan nam bode prav došel, in morda nam bode postal v blagoslov. Sedaj pa tudi ti obriši tvoje solzne oči. Tu ti obljubim, da prvi denar, ki ga bom zaslužil, bom porabil v to, da ti dam predrag spomin tvoje matere nazaj!»

Na to shrani svoj poslednji up v najbolj zavarovan žep, uzame klobuk in reče:

«Takoj grem k Volbenkovi Rezi, da zastavim perstan.»

«Ali nij boljše, da greš jutri, nocoj je vže pozno,» vpraša skrbna žena.

«Ne, nocoj grem tje, vsaj ona celo noč budi in cekine prešteva, jutri za rano pa pojdem v mesto in nobenega trenutka nečem zamuditi.»

S temi besedami se poslovi od svoje žene, pogleda še enkrat svoje nedolžno dete, in hitrih korakov otide v temno noč, pustivši ženo v tugi in skerbeh v borni koči.

Sè solznimi očmi poklekne uboga žena pred podobo Križanega in ihteče prosi Njega, ki je Oče vseh ubozih in sirot. Utrujena zbog slabosti in bridkosti žena v molitvi zaspi, in jutranje solnce jo sè svojimi zlatimi žarki probudi, da nastopi novi dan, novi dan toge in žalosti.

II.

Urnih korakov, otide Tone do Volbenkovich. Res je bila stara Reza še pokonci, in po nekolikem pričkanji mu v resnici da tri goldinarje za perstan, katere je Tone veselega lica potisnil v žep. Vže je krenil proti domu, ko ga srečata njegova zapeljiva tovariša Lužar in Peharček.

«Kam pa, kam, Tone! Domov? Ali si ob pamet? Ne bodi tepec in pojdi znama v gostivno! Dež gre kot bi šel danes zadnjikrat, in v takem vremenu boš hodil domov? Vraga, kaj ti je neki v glavo prišlo, da hočeš naenkrat tercijan postati, he?!»

Le sè silo sta ga spravila tovariša v gostivno (ker Tonetu je bila podoba svoje blede in nesrečne žene vedno pred očmi). Ondi pa med petjem, igranjem in pitjem Tone žalibog le prekmalu pozabi svoje nesrečne žene, pozabi vse svoje dobre sklepe in obljube, in v malo urah je zgubil poslednji vinar od svojega denarja. Zgubil je vse, goljufal je svojo ženo in sam sebe, in spoznal je svojo veliko nesramnost in ničevost. Sramoval se je svojih lastnih čutov.

«Poglej ga no, kako se drži Anton zaradi ubogih vinarjev, ki jih je zgubil,» prične Peharček dražiti ubozega Toneta, ki je s

povešeno glavo sedel za mizo. «Ravno tako se drži kot Brečnikov pastir, kadar mu krave «zbezljajo.» Ga li vidiš? Ha, ha! Joj-mene, še obesil se bo kot Juda, pa oni se je vsaj za 30 srebernikov, ta se pa misli za tri goldinarje! Ne! to je pa vže preveč!»

«Kerčmar, še en polič na moj račun!»

Ko pa Peharček in Lužar le vidita, da se Tone ne zmeni za ničesar, jame ga prvi z lepa izpraševati o vzroku njegove žalosti.

Le nerad mu Tone vstreže, a slednjič vender z globokim vzdihom prične:

«Moj poslednji up sem uničil nocojšno noč, nocojšna noč mi je vzela nado v boljšo bodočnost. Kaj naj povem ubogi Katarini, ki me željno pričakuje? Ali jej smem resnico povedati? Ali jej bodem zamogel pogledati v blede, upadeni obraz? Oh, jaz nesrečnež, kam sem prišel, kaj čem sedaj začeti? Dela mi ne da nihče, nijmam nič in v revščini bomo morali poginiti! Da, to je storila moja pijanost, gorje meni, ki sem zakrivil po svoji lastni nemarnosti toliko revo!»

In pri tem si puli ubožec lase, in divje bije s pestmi po lastni glavi.

Peharček ga je ves čas dobro opazoval, in sedaj migne svojemu tovarišu Lužarju. Polglasno pa reče:

«Tone! prisedi se bližjeji k nama, jaz ti imam nekaj povedati, kar pa nij potreba, da bi vsakdo slišal.»

Ko Tone stori, kar mu je Peharček rekel, jame ta prav po tihem govoriti:

«V resnici Tone, ti si v veliko uboštvo zabredel, in vem, da si nijmaš več pomagati sčim, pa ker sem bil in bom vedno tvoj prijatelj, zatoraj ti hočeva tukaj z Lužarjem, če si mož in ne baba, in če imaš kaj «korajže», pomagati.»

«Če imam kaj «korajže», in če sem mož?» vpraša Tone pikro, in rudečica mu lica zalije. «Da, vse to imam in vem, kaj se možu spodobi govoriti, le povej mi, kaj naj storim, jaz sem na vse odločno pripravljen, in če je treba v pekel, šel bom, da rešim svojo ubogo ženo revščine in pogina!»

«Znaš li streljati?» vpraša Peharček, in se skrbno ozre po sobi, da jih ja nihče ne opazuje.

«Da,» odvrne Tone kratko, in slutnja, kam da meri to vprašanje, mu zasveti v možganih. «Lehko se spominjaš, da sem pred nekoliko dnevi vrabca raz kozolec zbil. — Pa povej mi, zakaj me to vprašaš, čemu mi bode strel? Povej mi!»

«Boš vže zvedel,» odverne Peharček naglo. «Sedaj pa idi z nama!»

Govornik vstane, prikima gostilničarju za lahko noč in zapusti z Lužarjem in Tonetom pivnico, ne da bi se bil zmenil za plačilo.

S težkim srcem in ves poln čudnih misli in slutenj sledil je Tone tovarišema. Dež je ponehal, pa tema je bila, da človek svoje roke ne bi videl pred nosom. Peharček jih pelje črez verte in travnike do svoje koč, ki je stala ob podnožji hriba, daleč proč od vasi. Pa ta koč je bila borno stanovanje. Streha je bila s kamenjem obložena, stene s kolmi podprte, krog in krog je bilo suho vejevje nametano, a vrata so bila polomljena in odprta, le okna so bila od znotraj z deskami zaprta.

Ko stopijo v stanico, Peharček vrata stanice skrbno zapre, in potem vžge luč. Na prvi pogled se je lahko opazilo, da tukaj ne gospodari ženska roka. Na mizi so ležale poleg steklenice stare škornje, obleka, lonci in sklede. Stolov ni bilo videti, pač pa jih je nadomestovalo veliko ognjišče, ki pa je s pajčevinami opredeno kazalo, da se na njem le redko kuri. Stare vreče, sekire, kola in raznovrstna šara je napolnjevala drugo prostorišče.

Peharček odstrani poleg ognjišča name-tano šaro, in odpre skrbno zadelana vrata

Prostorni hram se odpre tukaj Tonetovim očem. Sredi hrama je stala miza, krog nje stoli in ob steni čedna postelj, a velika skrinja je bila poslednja v tem podzemskem skrivališči.

Peharček zapre vrata za seboj in pravi:

«Tukaj toraj je moje stanovanje, vsedita se. Jaz vama dam kozarec dobrega, in potem gremo na delo. — Sedaj pa Tone, moraš priseči, da, kar boš videl in slišal, ne bodeš nikomur tudi pri gospóski povedal. Da nam ostaneš zvest in da poslušáš moja povelja! Dobro vem, da lahko vže veš, zakaj da tukaj gre!»

«Da, vem in prisegam!» odverne Tone zamolklím glasom.

«Dobro!»

Nato odpre Peharček skrinjo in vzame tri lepe in skrbno osnažene dvocevke iz nje in jih razdeli. Da vsakemu smodnika in svinca, in ko izroči vsakemu še veliko vrečo, odpre neka skrivna vrata, ki jih Tone še opazil nij, in vstopi v podzemski hodnik, za njim Tone, in Lužar je zadnji sledil. Molcé so stopali po temnem hodniku. Tonetu je bilo temno pri sercu, in stoperv ko so stopili v globokem jarku sredi gozda na prosto, jame zopet prosteje dihati.

«Kedo bi bil to mislil, da bomo tukaj na dan prišli,» začudi se Tone, ko se ogleda. «I vsaj smo v slepi dolini. Kako si pa izkopal ta prerov?»

«Le tiho bodi sedaj,» zaverne ga Peharček, «za taka vprašanja sedaj nij časa.»

Med tem pa vzame iz žepa nek zavitek in predno se je Tone zavedel bil, je po obrazu ves sè sajami očernjen, tako Lužar kakor tudi Peharček.

«Tako,» pravi poslednji, si zadovoljno roke mencaje. «Nij ga h, da bi nas sedaj spoznal. Sedaj pa le oprezno na delo, oči lepo odprte, puško pripravljeno, ker stari logar nas vže davno vstrajno zalezuje. Tudi se je jelo nebo jasnit, in ne bo dolgo, da bode mesec obseval samotni log.»

In v resnici, niso še dolgo korakali po temnem gozdu, ko mesec prisije izza oblakov in čarobno obsvetljuje stoletne hraste, šibke jelke, košate bukve in borovce, in ker v gozdu z velikim lesom gosto obraščenem, nij rastlo nizko germovje, videlo se je daleč med debli, in Tonetova tovariša sta na vso moč «natezala» oči, da bi ja vsako sumljivo senco ali gibanje takoj opazila.

Ves drugačnih misli pa je bil Tone.

Molcé je šel za tovarišema, rad bi se bil vernil, ker, akoravno je vže daleč od

prave poti poštenosti zabredel, vendar imel je še toliko čuta v sebi, da se mu je jelo studiti njegovo pregrešno početje. Živo mu je stopila pred oči podoba svoje skerbne in krepostne žene, in zopet mu je obup jel razjedati dušo njegovo. Pa prisega in uboštvo ga sili iti dalje po poti nepoštenosti in pogube, in šel je.

Pot jih je peljala, ali bolje rečeno, tovariša sta ga peljala po grapah in gričih, skozi temno lesovje in gosto germovje, konečno pridejo do šumečega potočka, ki pa je vsled dežja, ki je celi dan lil, prav zelo narastel.

«Tu neki mora biti», šepeče Peharček stoječ na bregu, in prične nekaj iskati med drevjem.

«Tukaj je,» pristavi čez nekoliko, in obstane pod visoko smreko, in Tone je videl na njenih spodnjih vejah malo napolnjeno vrečico viseti. «Žival je vže lizala. Hitro se skrijmo, ker ne bo dolgo, da pride z nova.»

Tone je takoj spoznal, da imata tovariša takozvano solnico (vado) nastavljeno, ki se je često lovci poslužujejo, da zvbijo zverjad na gotovo mesto, da jo potem ubijejo. Serne in jeleni ljubijo, kakor znano, sol prav močno. In v tem obstoji zvijača; pri potokih in studencih, kjer lovci zapazijo, da

hodi žival po noči pit, obesijo na kako nizko vejo in tako, da žival laglje obsledi, malo vrečico polno soli. Žival se tega navadi in lovcu prihrani mnogo truda in dá veliko dobička. Posebno radi skoraj vedno se pa te zvijače poslužujejo, kakor bodemo videli, lovski tatje.

Tone je storil kakor tovariša. Vleže se kakih dvajset korakov od solnice v gosto germovje in tam neprestano zre na omenjeno mesto, puško pripravljeno in tenko poslušaje na vsak še tako majhen šum, da bi ja divjačino vže od dalječ čul.

Nijso še dolgo ležali na preži, ko Peharček Toneta sune v rebra. Sedaj je bilo treba paziti! Tihi, šumeči koraki so se čuli v obližji in so se bližali potoku in slednji trenotek stoji — velik, krepak sernjak pred lovci.

Vže je hotel Tone sprožiti, ko se nov šum začuje in sernjak s povzdigneno glavo perha krog sebe, in vže slednji trenotek pridervi cela čreda sern k potoku in se gnjete krog sernjaka, ki je vže slastno lizal nastavljeno sol.

«Sedaj,» zašepeče Peharček in nameri puško. «Jaz vzamem sernjaka, Tone, ti serno na levi poleg njega, Lužar, ti si pa sam zberi svoj plen! Le vsi h krati! Ena, dve, prrr!»

Kot iz jedne cevi, se začuje strel in tri živali se zvernejo, smertno zadete, na tla, a druge vdero v divjem skoku čez germ in sterm.

«Sedaj pa le urno na delo, da nas logar in njegovi pomočniki prekmalu ne iznenadijo!» sili tedaj Peharček in se urno verže na njegovo divjačino, mu razporje trebuh in jame žival trebiti.

Ostala dva hitro storita tudi to, pa nista bila še skončala svojega dela, ko Peharček plašen skoči kvišku in poslušša.

«Pst, bliža se nam neki sledni pes!» sikne Peharček, ki je z Lužanom vred obledel, a vender odločno zerl v grmovje. «Da je moral h.... semkaj slediti! Hitro skrijmo živali v grmovje, mi pa lepo k njim, da nas pri delu ne zasačijo!»

Urnó zmečejo čreva in drob v potok, vlečejo potem strebljene živali v gosto grmovje ob potoku in se sami poskrijejo v njem, pa tako, da se s polovico trupla stali v vodi, a drugi so bili v gostem grmovju dobro skriti. Vender pa so razburjenih čutov poslušali hitro bližajoče korake.

«Resnično, sam logar je prišel opazovat!» sikne Peharček, potem, ko je skrbno prežal skozi grmovje. «Ravno proti nam jo maha. Pa vrag naj me vzame, če nas bode dobil v roke!»

Hitro nabije izstreljeno cev in jo potem pripravljeno nasloni ob ramo, da je smrtna cev molela skozi germovje logarju nasproti.

«Za božjo voljo, Peharček, kaj pa misliš storiti,» jeclja Tone ves prestrašen in smrtno bled.

«Jaz ali pa on,» odverne Peharček s peklenkim smehom, in oči so mu divje žarile. «Jeli se mu bodeš pustil prijeti in leta in leta v ječi presedeti, tepec neumni. Vender to je le v največji sili!»

Na to pa Tone nij bil pripravljen. Merzli pot mu je lil po čelu, in tresel se je na celem životu. S trepetajočim srcem je pričakoval, kaj da sedaj pride.

Logar je bil še kakih 50 korakov od njih oddaljen in je šel naravnost proti njih skrivališču. Tone je logarja le predobro poznal, in zdelo se mu je, kako da je ta trenotek postal, sumljivo ogledal ono mesto, kjer so razporjali zverjad, prijel trdneje puško in urnih korakov hitel proti njihovemu skrivališču.

Le še 20 korakov je imel storiti, in dejanje je bilo neizogibno. Peharček je trdneje uperl dvocevko ob desno ramo, in perst je vže pripravljen čakal na usodepolnem podprožčku.

Zopet logar nekoliko postoji in skerbno ogleduje mokra tla, pa vže slednji trenotek

koraka dalje, skerbno se oziraje na desno in levo.

Tonetu zastane sapa, Lužar je molčé zerl prizor, Peharček pa je z odločnostjo in satanskim pogledom zerl neslutnega logarja in muho konci cevi. Še dva koraka, še jednega, in logar je zgubljen. Krogla tatinskega lovca ga bode le predobro zadela.

Ravno je videl Tone, da je Peharček hotel sprožiti, vže se je hotel, naj pride potem, kar hoče, vreči na Peharčka, mu izviti morilno orožje in tako zabraniti, nezaslišano hudobijo, ko logar h krati obstoji. Zašumelo je nekaj v nasprotnem grmovji, in urnih korakov se napoti tje.

Globoko se Tone odsope, velika môra se mu je odvalila raz dušo in serce, ko se logar oddalji iz usodepolnega mesta, in urnih korakov zgine v grmovji, iz katerega se je čulo sumljivo šumenje. Peharček odloži cev, in mirno zre za njim. — Logarja pa je tedaj varoval njegov angelj varh, gotove smerti.

Četert ure ostanejo še skriti, potem pa zleze Peharček prvi izmed grmovja, se skerbno ogleda, potem pa migne tovarišema, in verže svojo dvocevko čez ramena.

«No, Tone, revca mala, božček nedolžni, jeli so se ti zelo hlačice tresle?» zasramuje

Peharček pikro. «Jeli se ti je kerčilo tvoje strahopetno serce? Ha, ha, to bode vže v nekolikih tednih vse prošlo. Postal bodeš hladnokervn v največji nevarnosti.»

In smeje si naloži tolstega sernjaka na ramena, in se napoti proti domu.

«Ti, Peharček, to pa nij pošteno delo,» jeclja Tone še ves preplašen. «Če bi nas bili prijeli, na leta bi nas bili dejali pod ključ, ali pa še celo v dosmertno ječo. In kaj bi bilo potem s Katarino in detetom?» pristavi užaljen.

«No, in kedo te neki zamore prijeti?» zasmeje se tovariš tako zlobno, da je Toneta kar zona obšla. «Jeli nijmaš nabite dvocevke v roki? Grom in tresk, bi le rad videl, kedo bi me potem v roke dobiti zamogel. Vrag naj me vzame, če bi mu ne dal nekoliko svinca v možgane, da bi več pameti potem imel!»

«Za božjo voljo, Peharček, to je pa umor!» odverne Tone ves preplašen.

«Umor?» odverne tovariš zaničljivo. «Ti si tepec. V gozdu, na morji in v vojski je edino tole glasilo veljavno: «Jaz ali pa ti!» In moje življenje mi je vender le tisočkrat ljubši, kot pa ta zelenkasta pošast. Vsaj še sv. pismo govori: «Oko za oko, zob za zob.» Toraj glej, da nijsem še vsega pozabil, če

mi prav naš župnik očitajo, da nijmam nobene vere več, ha, ha!»

Tone je uvidel, da s tako surovostjo nij mogoče govoriti, zatoraj je molčé sledil svojima tovaršema. Strah in vestni zbadljeji ga terpinčijo celo pot, in iz celega serca je obžaloval, da se je kedaj s Peharčkom in Lužarjem zmenil.

Šli so po poljskih potih proti sosednej vasi. Ko pa dojdejo v vas, napotijo se na zadnja vrata proti jedini kerčmi Jernejčkovi, kjer jih je kerčmar vže pričakoval, in z veseljem bogati plen pomagal odložiti. Le Toneta je nekako sumljivo pogledaval, potem pa, ko je nekaj časa s Peharčkom na tihem govoril, izroči jim nekoliko denarja, in tatinski lovci odidejo, kakor so prišli.

«Tukaj, Tone, imaš tvoj delež za danes,» pravi Peharček, ko dospejo zopet na plano polje, med tem, ko mu poda tri sreberne goldinarje. «Delo se nam je oponeslo, in jutri večer gremo zopet na lov, pridi ob enajsti uri k meni kot nocoj. Pa čuj sedaj,» in njegova mala, krepka postava se skloni, kolikor moč pokonci, in serpo zre Toneta: «Gorjé ti, če pozabiš prisege in nas izdaš!»

Prišedši v domačo vas, ločita se tovariša od njega, in Tone pride potertega in obupnega serca na svoj borni dom. «Da,» oči-

tala mu je vest, «če si bil prav pijanec in si vergel sebe in svoje v revščino, vender si bil pošten, a sedaj si postal, tat, tolovaj!» Nij mogel zaspati na terdih deskah, in poptertega serca stopi drugi dan pred uderto obličje uboge žene.

III.

«Al' vže veste, al' vže veste, soseda?!» prisopiha neko jutro «kriva Jera» k Tone-tovim, ko je ravno Katarina svojega dojenčka v plenice povijala.

«Ne, pa za božjo voljo, povejte kaj se je zgodilo?» vpraša prestrašena žena.

«Pavla, logarjevega Pavla, so nocoj v gozdu vstrelili. Oh, — prav v serce je zadet! Ubožček je popolnoma mertev. Ravno prej so ga nesli mimo nas! Bog se nas usmili, kaj bo z nami, če se taki ljudje, ki ljudi pobijajo, med nami potikajo. Bo pa vže zopet enkrat zato huda ura, da spere nedolžno kri! Bog se nas usmili!»

«Pa ne morem več govoriti, nijmam časa, moram hitro v sosednjo vas in naprej, vem da bodo povsod radi poslušali.»

In s temi besedami otide klepetulja, berzih korakov dalje, nezapazivši, da se je Katarina bleda in plaha sesedla na stol.

«O usmiljeni Bog,» ječi polna britkosti in si zakrije z rokami obličje. «Vže 14 dnij, Tone nobeno noč nij spal doma, danes ga pa še domov nij. Pri tem pa divjačino vedno bolj in bolj kradejo. — Kaj, če je Tone — o Bog, tako daleč me ja ne bodeš ponižal in zaverigel! — In nocojšno noč je bil ubogi dobri Pavle usmerten! Ne, tega ne morem več prenesti, grem k gospodu župniku, vsaj so mi vže dostikrat olajšali težnje in bolesi, naj si bode z besedo ali dejanjem.»

Skerbno povije in zadela dojenčka, se zavije v ogrinjalo in hiti odtod — bilo je še rano — proti župniji. Pot pa jo je peljala mimo šolskega poslopja. Učenik, dolg, suh mož, srednje starosti, pa poštenega lica in temna očala so mu krila poštene dobrodušne oči, prihajal je, kakor je bilo videti, iz sprehoda in ko vidi razburjeno njemu dobro znano Katarino hiteti po vasi, jo nagovori.

«Kam pa tako hitro, mati Katarina,» ustavi jo z dobrodušnim glasom. «Ne bodite hudi, če sem vas ustavil in se vam morda mudi. Ravno prihajam iz jutranjega spre-

hoda, kjer sem občudoval božjo Vsemogočnost, ki tako lepo vse ohrani in oskerbljuje. Pa kaj vam je, dobra mati?» pristavi radovedno, medtem ko razburjeno serpo opazuje. «Nekaj nenavadnega se vam je moralo pripetiti!»

Prijazni učenikov nagovor, ki je v obče veljal za poštenega, skušenega moža, je zbegano Katarino jako dobro došel, in sklenila je njemu svoje serce razodeti.

«Oh, Vi ne veste, kako je meni hudo, gospod učenik,» prične z globokim vzdihom. «Namenjena sem k gospodu župniku, pa vam to tudi lahko povem, in gotovo mi boste vi tudi dobro svetovali.»

«Torej idite z menoj v moje stanovanje,» reče na to učenik. «Ondi mi bote laglje razodeli svoje težnje, kot pa tu na cesti.»

Podaja jej stol in ondi mu jame pripovedovati sè solznimi očmi, kako da je nje mož Tone, daleč iz prave poti zabredel, da pijančva in igra in da vže celih 14 noči nij doma spal. Da ničesa ne dela in vender vedno denar ima in da jej na vsako vprašanje osorno zapove, ne nadalje ga izpraševati in sploh o tem pred nikomur ne besedice spregovoriti. Med tem pa se vedno z Lužarjem in Peharčkom družijo, ki pa sta obadva na sumu, da sta tatinska lovca, in

ona se očitno boji — pri teh besedah ji solze zalijejo oči — da je nje mož tudi ud te tatinske družbe postal.»

Učenik jo je z vedno večji pozornostjo poslušal, ko pa skonča pa se začuje iz bližnjega kota nek človešk glas, ki pa nij bil ne joku ne smehu podoben.

Z osornim pogledom se ozre učenik na ono mesto, odkodar se je čul glas in kjer je žena opazila pol človeka, pol živali podobno postavo, ki je v kotu čepela in svoje velike oči neprestano sedaj na njo, sedaj na učenika obračala.

«Odidi v stransko sobo, Tine,» zapove učenik terdim glasom in poslušno vstane na pol dorašli, šepasti in hromi deček iz kota in počasi otide v stransko sobo, še vedno uperte oči na objokano Katarino.

«Tudi nadloga, ki mi jo je Bog poslal!» izdihne učenik. «Uboga stvar je po telesu in duhu zanemarjena in težko mi bode njegovega duha razjasniti. Dobil sem ga pred kratkim. Umerla mi je sestra in zapustila to ubogo dete. Res mi dela nadlego, pa kaj čem, kedo ga bode drugi redil in odgojeval. Pa vsaj mi bo Bog to povernil.»

«O da, gotovo!» priterdi uboga, zelo skušana žena. «Resnično je veliko revščine in težav na svetu, naj si bode v stanu tem

ki kočē. Pa svetujte mi, gospod učenik, kaj naj z mojim možem začnem! O Bog, o Bog, če pomislim, kaj da lahko še vse iz tega pride! — In ravno nocojšno noč so ubili logarjevega Pavleta!»

«Od kod to veste?» vpraša učenik videzno prestrašen.

«Kriva Jera mi je povedala, ki ga je sama videla, ko so ga mimo njenega stanovanja v mertvašnico nesli! Usmiljeni Bog, mojega moža nij bilo celo noč doma. Če je on, — o Bog!»

«Poslušajte, draga mōja,» nagovori sedaj učenik ubogo ženo. «Če ubogate moj svēt, nikar ne hodite k gospodu župniku. Kar ste meni povedali, tega ne bode zvedel nobeni človek; če pa to govorite tudi drugod in če to ljudje zvedo, se vaš mož nikdar več ne omije občne sumnje, zaperli ga bodo, izpraševali in če svoje nedolžnosti dokazati ne bi zamogel, dobro veste, kaj ga čaka. — Toraj,» pristavi čez nekoliko, «raji molčite o tem, kar ste meni povedali, opazujte ga dobro, skušajte ga z lepo od njegove napačne poti odverniti in recite mu, naj pride enkrat k meni, in jaz upam, da mu bodem prav lahko pojasnil njegovo ravnanje in da se nama bo skupno posrečilo, ga zopet na pravo pot dovesti.»

Katarina se je vdala prav popolnoma v učenikove namere in svete in je z nekoliko olajšanim srcem zapustila učenika, ki je pomenljivo zerl dolgo časa na pragu stoje za njo, ko ga nekdo iznenadi s krepko-terdim jutranjim pozdravom.

«Dobro jutro, nam daj Bog! gospod logar,» odverne učenik, ugledavši pozdravitelja. «Za Boga, je li resnica, gospod logar, kar ljudje govore?»

«O, da! Le prebritka resnica,» toguje logar ves raz sebe. «Danes jutro sem ga dobil v ‚malem smerečji‘ z globoko prsno rano mertvega.»

«Grozovito, nezaslišano!» priterjuje učenik in sklepa roke.

«Pa sedaj mi ptički ne uidejo nič več, tako gotovo ne, kakor jaz tule stojim!» nadaljuje logar togotno in razburjeno. «Poznam tatinske ptičke, vse od prvega do zadnjega, še celo po imenih jih poznam, razen enega, ki ga bom pa gotovo še tudi zasledil!»

Učenik je imel obličje med tem proč obrnjeno in je nekaj serpo opazovati jel.

«Kako, vi poznate vse ude te tatinske družbe?» vpraša potem, k logarju se obrnivši; pa njegov glas je bil spremenjen, in v očeh mu je odsvital gnjev potuhnjenosti

in zvijačnosti. «Jeli to mogoče?! Zakaj pa odlašate, da ptičkov sodnji ne naznanite?»

«Zato, ker čem tudi njih vodnika, ki je duša vsej tatinski druhali, zasačiti,» odverne logar togotno. «Haha, kako sem jih lepo zaznamoval, pa še vedeli niso za to!» nadaljuje potem, sam seboj zadovoljen. «Posrečilo se mi je pred kratkim, zaslediti mesto, kamor tatinski lovci shranjujejo orožje, pasti, zanjke in druge verste pripravo, — namreč neko votlo verbo v slepi dolini. Le pomislite si, da sem pravo zadel. Mislite li, da sem jim vse to pobral? O ne, tako neumen nijsem bil. Temveč sem se skerbno ogibal, le količkaj premakniti kako stvar; prinesel sem pa seboj velik lonec zelene oljnate barve, pomažem z njo vse bližje germovje, ki je raslo krog verbe, in dosegel sem svoj namen, ha, ha!»

«Izverstna misel!» pride učenik z globokim vzdihom in če bi ga bil logar bolj srpo opazoval, videl bi bil, kako da je pri njegovi pripovedi obledel.

«Kaj ne da, ha, ha! Drugi dan pa so lepo po gozdu hodili, po trije, štirje skupaj, kot delavci, ali pa so nabirali suha derva in hojevino. Nobenemu se pa še sanjalo nij, da so vsi zaznamovani od pretekle noči in da sem vse spoznal na ta način.

Seveda da jim nijsem pripustil prilike da bi bili opazili, da sem vsake posebej zapisal, v svoj dnevnik, pa ko bije ura povračila, jih bom pa lahko s perstom pokazal!»

«In kako da veste, da vam jednega še manjka in te pogloblitne osebe?» vprašuje učenik nadalje, a videlo se mu je, da ga stvar bolj zanima, kot bi kedo sodil.

«Da, ravno njih sodnika še ne poznam, ker mora biti zvit in v svoji stroki zveden ptiček, ker le on nij šel v nastavljeno past mimo drugih,» priterdi logar. «Da pa vem, da jeden še spada k tej lovskotatinski družbi, sodim pa po sledu in stopinjah,» pristavi s tihim glasom prav skrivnostno. «Premeril sem včeraj vse stopinje imenovanih, pa nobena mera se nij strinjala z jednim sledom, toraj jednega ne poznam še. In ta lopov, ki ga čem zaslediti in izvedeti in če gre do konca sveta — in pri tem se mu glas videzno razburi — je morilec mojega ubozega sina Pavla! Njegove stopinje so se jasno sledile poleg mertvega trupla!»

Logar molči zbog razburjenosti, učenik pa ga serpo opazuje, in obraz mu je bil, bi rekel, nepremakljiv, ne jedna poteza se mu nij ganila, stal je kot okamenjen na mestu.

«Vidite, to je mera,» nadaljuje logar po kratkem molku, učeniku beli izrezek papirja

kazuje. «Premeril sem stopinjo popolnoma natančno, tako je dolga in tako široka. Li nij v primeri sè širokostjo prekratka! Jaz še v naši okolici nijsem zapazil take noge. — Čudno, vaša je tej meri podobna, le da nij dosto velika. — No, vsaj radi te opazke ne smete biti hudi in me tako hudo gledati, jaz sem to le mimogrede opomnil. — Le gledite, lopov ima tudi neko posebno hojo, namreč, da nogi zvrča na vznotraj. To sem sprevidel po sledu. — Pa jaz tukaj blebetam in sem popolnoma pozabil, da sem klican k sodnji; — namreč radi umora. Na svidenje, gospod učenik!»

«Z Bogom, gospod logar, in želim, da vodnika tatinskih lovcev kmalo zasačite!»

Logar je preslišal zasmehovalni odzdrav, ali ga pa v svoji razburjenosti občutil nij, in stoperv, ko dojde konci vasi, obstane z glavo majaje sredi pota.

«Tine, veš kaj, ti si tepec, da si toliko povedal temu dolgopetniku in si se dal zapeljati, da si morda prerano povedal svojo skrivnost,» mrmra sam nad seboj. «Kaj je neki temu to mar! No, pa škodoval mi tudi ne bo, vsaj nij kriva Jera, da bi vse oblebetal. Pa, — boljše bi bilo, da bi bil molčal. Ne zanesi se na vsakega, ako ga ne poznaš?»

IV.

Bila je temna viharna noč. Od daleč se je čulo votlo gromenje, in blisk je krvavo razsvitljeval nočno temo.

Sem od vasi pa je korakala, v dolg plašč zavita možka postava in ko pride do Peharčkove koč, obstoji. Vse je bilo tiho in mirno v koči, a vender je prišlec skrbno trikrat potrkal ob slabo oberto steno.

Dolgo je moral ptujec čakati in vže se je zopet vernil, ko se od znotraj koč zasliši glasno ropotanje in hripavi, zaspani Peharčkovi glas:

«Kedo je? Kedo terka?!»

Ptujec pa molči in zopet trikrat poterka na steno, in slednji trenotek se prikaže Peharček na pragu in pelje gosta v temno koč.

«Ne zamerite, gospod —»

»Pst, nobenega imena!« svari prišlec.

«Ne zamerite, da sem vas pustil čakati, pa prišel sem stoperv po prerovu domov in sem se ravno umivati jel, ko sem čul, da nekdo terka.»

Ko vstopita v borno stanico, Peharček odpre vže nam znana vrata, in obadva se podasta v razsvitljeno podzemeljsko stanico.

Ko se vsedeta, vpraša Peharček, sè skerb-nim obrazom:

«Pa kako, da pridete sami, nekaj posebnega se je moralo pripetiti?»

«Vi ste jedini izmed cele družbe, ki me poznate in veste, kedo da je vaš vodnik in drugim tega tudi vedeti treba nij. Verjemite mi, da skrivnost in nenavadna stvar več koristi in ljudi bolj veže, kot tisoč in tisoč priseg. — Pa po kaj da pridem, me vprašate? Zato sem prišel, da se bodeva tukaj, ki sva popolnoma varna, kaj pogovorila.»

Peharček vzame iz skrinje steklenico, napolnjeno z brinjevcem in nalije gostu in sebi v kozarec.

Ko prišlec izpije napolnjeni kozarček, pogladi si temno, nagubančeno čelo in ogledaje se po zemskem hramu, da ja nihče ne bi slišal, reče s tihim glasom:

«Poslušajte Peharček, logar — mora, jutri večer — umreti!»

«Za vraga ali tudi ta!» zavzame se Peharček osupnjen in stopi prestrašen par korakov nazaj.

«Tiho, da kedo ne čuje, da sva tu doli. Po noči pravijo, «ima vsak ogel ušesa in germ oči.» Morda ravno sedaj plazi logar krog vaše koče in če čuje govorico, bi ne rekel trikrat, da bi naji ne ovohal.»

«Kako nas bode neki tu dobil kedo,» odverne Peharček, «ker nikdo ne vé za ta kraj.»

«Da, on mora umreti, in sicer takoj jutri večer, ker on nam je na sledu, — jaz sem zvedel to od — no, jaz za gotovo vem.»

«Grom in peklo, sem si takoj mislil!» zakliče Peharček togotno. «Kako bi neki drugače prišla ta vražja zelena barva na naša oblačila. Vsaj sem ga takoj zapazil, kako nas je ogledoval drugi dan v gozdu.»

«Nij še samo to,» šepeče vodnik. «On je tudi premeril natančno vse naše stopinje in ima vse zaznamovane.»

Rogača, sedaj stoperv vem, zakaj vedno svojo bučo k tlam tišči, kot sledni pes,» sikne Peharček razdraženo.

«Da, še več,» zašepeče ptujec, «on je tudi stopinje poleg Pavlovega trupla natančno premeril in sedaj po vsej okolici išče, kedo da ima tako, ali bolje rečeno, tej meri primerno nogo.»

«H . . . naj ga vzame!» zakolne Peharček v silni jezi in togoti, a umiri se in pristavi:

«Grom in peklo, logar, stara mercina mora umreti, če ne smo zgubljeni! Pa kako ga bomo najbolj na tihem odstranili?» vpraša potem radovedno.

«Le poslušajte, jaz vam povem in razložim!» Ptujec se še bolj k Peharčku pri-

makne in obadva šepetata dolgo časa tako tiho, da bi jih tudi v hramu nikdo razumel ne bil.

«Da, tako bo pa šlo,» zasmije se Peharček čez nekoliko časa. «V resnici, tako bi si jaz tega ne bil domislil, pa za take stvari mora imeti kedo tak razum kot ga imate vi, gospod.»

«St, vsaj sem vam vže povedal, da me nikdar po imenu ne smete klicati! Spomnite se najine pogodbe!» svari ptujec. «Toraj, ste me li dobro razumeli, Peharček!»

«Prav dobro! Prav ničesa ne bodem pozabil,» odverne prekanjeni lovski tat. «Če se pa stvar ponesreči?» pristavi obotavljaje in pogleda skerbno svojega mojstra.

«Ponesrečiti se ne more, če bomo le prav začeli! Na nobeden način pa se ne smemo drugič dati preslepiti, temveč moramo nekoga imeti, ki bi, ako se stvar ponesreči, bil potem vsega vzrok. Jaz upam, da se bode sponeslo, pa previdnost je mati modrosti, vsaj ste me razumeli! — Imate li katerega v naši družbi, da bi bil zato!»

«Hm, hm», pogolta Peharček, dene prst na čelo in se zamisli. «To vam je zopet jedna. Pa vsaj imamo Toneta, ki je vže nekaj tednov v naši družbi! Lehko bo z

njim ravnati, ker on nas še ne pozna, ha, ha! Kaj vi mislite k temu?»

«Pa vas vendar le pozna,» zavrača nočni gost. «Vas bo li izdal, če bi ga zaperli?»

«Ne, tega se ne bojim,» odverne Peharček samosvestno. «Prisegel je, da ne bode tudi v največji sili le količkaj od nas omenil, in, ha ha, buča neumna je dovolj prismuknjen, da bo to prisego vestno spolnjeval!»

«Izverstno,» priterdi ptujec zadovoljno. «Toraj Tone naj gre po kostanj v žerjavico. Vse drugo pa se bodeva dogovorila na omenjenem mestu.»

«Hočete li skozi podzemski hodnik iti domov?» vpraša Peharček svojega gosta, ko ta vstane in se napoti za odhod.

«Ne! Če me kedo o tem času ugleda v gozdu, me zna sumiti, in tega si ne želim. Šel bom pa po drugi poti domov. Le luč ugasni, vsaj sva navajena stopnic in kraja.»

«Kam pa boš šel tako pozno v noč?» vpraša na večer prihodnjega dnè Katarina skrbno svojega moža Toneta, ko ta, med tem ko je dolgo časa nemirno korakal po sobi, vzame kapo raz steno in se za odhod pripravi.

«Ne bodi sitna, pa nikar toliko nepotrebnih skrbi ne imej,» zavrne je mož nejevoljno. «Vsaj veš, da tega ne morem terpeti.»

Potem zapusti sobo, med tem ko je še par cokelj prav skrivaj iz zapeči vzel in pod pazduho stisnil.

«Bog se nas usmili, nocojšnjo noč se bode gotovo kakšna nesreča prigodila! Oh, mene tako nekaj skrbi!» zdihuje uboga žena, ko mož tako naglo zapusti dom.

Še enkrat se ozre na spečega deteta, se zavije v ogrinjalo in hiti brzih korakov za svojim možem, ki pa jej je že zginil izpred očíj.

Tone pa je med tem urnih korakov stopal po vasi, in ko pride konci nje, zavije jo črez polje proti gozdu, in akoravno je bila temna noč, vender je šel tako hitro, ne zmenivši se, ali gre po pravi poti ali ne, da je vsakdo lahko spoznal, da po tej poti danes ne hodi pervič. Pred gozdom se vstavi in se plaho ogleda na vse strani. Vže je hotel kreniti v temni log, a še obstoji in zamišljeno gleda v mirni tihi dol. Neka nepopisljiva težnja mu krči srce in dušo, in nehotè mu stopijo živo pred oči spomini na preteklost, spomini na nedolžna leta otročja. Kako lepo so cveteli logi in dol, kako nedolžen in vesel je tekal po pisanih

travnikih, kako je veselo ukal po logih in temnih lesovih in čuval sosedovo goved; kako mu je radosti utripalo srce, ko je kot mladenič životaril po teh lepih krajih, kako se je še pred letom dnij ob nedeljah in praznikih radoval sè svojo mlado ženo po ravno teh travnikih, po katerih sedaj s plahom in boječnostjo hodi na rop. Tam, kjer je poprej veselo ukal, tam sedaj preži kot tat na divjačino, in vsako lističe, ki zatrepeče, mu vznemiri nemirno vest. Pa vertinec, v katerega je zabredel, ga vrtil v svojej osi, in pot, ki jo je nastopil, ga sili naprej, naprej v pogubo in sramoto.

Urno se oberne in zgine v temni gozd. Ravno je dospel v malo smerečje in lasje se mu jamejo ježiti, ker ravno tu je oni nesrečni kraj, kjer je bil pretečeno noč logarjev Pavle usmerten. Srce mu zatrepeče pri teh mislih, pa kaj pomaga. On ni storil tega, še ve ne kedo, toraj kaj če, žena in otrok pa morata imeti živež.

Premaga torej svojo bojazen in se plaho plazi med germovjem proti slepi dolini. Ko pride v oni graben, kjer je držal prerov iz Peharčkove koč v gozd, čuje lahen «žvižg» na desni, in on obstane ter trikrat zaveka sovi enako.

«Je-li si ti Tone?» začuje se tihi oprezni glas iz-za grma, ki je kril votlino.

«Da, jaz sem,» odverne Tone ravno tako tiho.

V slednjem trenutku vstopi Peharček iz germovja z očernjenim obrazom.

«Dolgo sem te moral čakati,» šepče ta nejevoljno. «Sedaj pa le hitro!»

S temi besedami očrni hitro Tonetu obličje.

«Kje pa imaš dvocevko?» vpraša Tone, ko je bil očernjen.

«Danes ti to ni potreba,» mu odverne Peharček, «ker danes nameravamo vse jelene in srne v «temni log» vgnati in vsak je uže na svojem mestu. Zatoraj se moramo pa logarja za nocoj znebiti. Temu smo se namreč prav zvito nalagali, da se bomo nocoj vsi v «velikem smerečji» zbrali, in tepec bo gotovo tje prišel. — Toraj ti ga bodeš čakal v velikem smerečji skrit! Kakor hitro ga zaslišiš, daj se mu spoznati, ne kedo da si, ampak, da te bode lahko videl, kedo si, potem jo pa vderi, kar te noge nesó. On pa za teboj —»

«In če bode jel streliti?» vpraša Tone pomenljivo.

«Gotovo tega ne bode storil,» odverne Peharček odločno. «Ne bode le zato, da

bode videl, in spoznal, kedo da beži pred njim, toraj te bode skušal vjeti; sicer je pa tvoja skrb, da si kolikor moč za drevesi herbet varuješ. — Ti Tone,» pristavi hitro se dopomnivši, «je li si upaš skočiti čez «divji graben?»

«Več kot desetkrat sem ga vže na raznih mestih preskočil.»

«Dobro, toraj ti moraš bežati proti «divjemu grabnu», pa tako, da te bode logar vedno lahko dohajal in videl. Ko pa prihitiš do bervi, pa ne smeš stopiti na njo, temveč moraš čez graben poskočiti. Si li razumel?»

«In zakaj bi ne smel čez berv?» vpraša začudeni Tone.

«To te čisto nič ne briga! Toraj ti preskočiš graben, potem pa jo vlij, kamor ti drago, za drugo se ne smeš zmeniti. — Si me razumel? Če boš dobro opravil in svojo nalogo natančno izveršil, dobiš deset terdih tolarjev za plačilo. — In še nekaj, tvoje coklje le tukaj pusti, ker te bodejo pri teku ovirale.»

Tone je storil, kakor mu je bilo rečeno,

Varno se je plazil čez hribe in doline, med ternjem in skalovjem, in slednjič je dospel v tako zvano «veliko smerečje». Skril

se je v germovje, bos, in velika vreča, po kateri so se tatinski lovci od drugih ločili, mu je visela ob ramenih.

Vže je čakal več kot jedno uro v temnem lesovji. Vže je jel godernjati sam seboj, ko prav tik njega nekaj zašumi, in on v svojo največi grozo opazi logarja, ki je komaj 10 korakov od njega izlezel iz germovja in se skerbno oziral na vse strani.

Kaj je torej začeti? Pri najmanjšem gibljeji bi ga logar takoj opazil in na ubeg nij bilo potem več misliti. Toraj se skloni kolikor moč k tlom, in preteklo je morda kakih 15 minut, da neka plaha serna logarja opozori, da skoči na desno za njo. Tega ravno je Tone pričakoval. Urno se splazi iz svojega skrivališča in hiti kolikor moč po tihem na levo. Čez nekoliko se ustanovi in zre po logarju; logar je bil kakih 200 korakov od njega proč. Sedaj je prišel pravi čas!

Nalašč stopi na neko suho vejo, da se je prav daleč lahko slišalo, ko se je prelomila. Ne da bi se ozerl, je li ga logar vidi ali ne, udere jo v velikih skokih v goščavo.

Le predobro se mu je posrečila zvijača, kakor se je vže slednji trenotek prepričal, ker komaj je dosegel gosto germovje, ko se začuje osorni logarjev klic:

«Stoj, ropar, če ne ti zapodim takoj svinčenko med pleča!»

Seveda da Tone nij poslušal logarjevega povelja, ker je bila temna noč in logar tudi ne bil beguna zadeti mogel, brzo puško odloži in pohiti za begunom, ker po njegovih mislih, ker je imel vrečo čez ramena, spada gotovo med lovskoropno družbo.

Tone, kakor hitro je pustil veliko sme-reče za seboj, vlije jo, kakor mu je bilo rečeno, proti divjemu grabnu. Stoperv se ozre. Logar ga še čisto nič nij dohitel.

To ga umiri. Vedno se je skrival tako med drevjem, da ga je logar vedno videti zamogel, nikakor pa ne streliti nanj. Na ta način je bežal sedaj čez globoke jarke skakavši, sedaj skozi gosto germovje in lesovje, tu v hrib, tam v dolino, vedno pa je čul težke logarjeve korake za seboj in njegove grožnje. Tako je šel lov čez germ in sterm, in logar kakor tudi veliko mlajši Tone bila sta vže silno zasopljena, a Tone ni smel obstati, da ga logar ne dohiti, in zadnji ne, ker ni hotel take težavne ježe zamanj storiti. Pa tudi «divji graben» ne more daleč biti več.

Ta divji draben, o katerem je Peharček govoril, bil je globok a ozek prepad, in hudo-urnik je penil svojo vodo v njegovi globo-

čini. Razprostiral se je več kot pol ure na daljavo, toraj ga nij bilo obteči, a širok nij bil več nego 7 do 8 črevljev. Radi tega pa je bila čreznj prav ob sredi položena berv, ali bolje debelo bruno z deržajem, ki pa je bilo vender popolnoma varno za prehod.

Proti tej bervi napotil je Tone svoje korake. Pa tudi logar jo je zavel tjekaj z gotovim namenom, pred begunom berv doseči, da zabrani begunu prehod, da bi pa ta čez prepad poskočil, to še mislil nij.

Le še 50 korakov je Toneta ločilo od usodepolnega mesta, porabi torej vse svoje moči, da bi se vže sedaj dobro zatekel, da bi bolj gotovo preskočil propad, ker Peharček mu je terdo zabičil, ne čez berv bežati. — Pa naenkrat skoči prestrašen v stran, ker sem od desne se začuje pasje lajanje in glas možkega gerla. Brezdvomno toraj, logar je dobil pomoč!

«Bravo!» zakliče logar vesel in zmagonosno svojemu pomočniku. «Ravno o pravem času si prišel! Jože, primi zlodja, streliti pa ne smeš, živega čem dobiti! Šeka, primi, primi!»

Ves razdražen se zapodi pes nad beguna, logar pa njegov pomočnik pa napneta vse svoje moči in planeta za Tonetom.

Smertni strah sili preganjanega do obupnega bega. V divjih skokih, ne menivši se za ternje in bodeče kamenje, hiti proti propadu. Vže se je na par skokov približal usodepolnemu grabnu, ko se mu noga vdere v drevesne korenine in z bolestim krikom pade na tla.

Pač se je urno pobral, pa vže je bil logarjev lovski pes pri njem ter skoči nanj.

Silovito sune obupani Tone psa z nogo od sebe, strahovito vdari Jožeta, logarjevega pomočnika, s pestjo po glavi, ki mu je bil vže tudi za petami, da se nezavesten zverne, in vže je menil preskočiti zevajoči propad, ko se čuti od vzad vgrabljenega in močna roka ga krepko potegne korak nazaj.

«Stoj, kanalja, sedaj te imam!»

Bil je logar, ki je vže tudi prisopihal na mesto in je svojo žertev še o pravem času vgrabel, smeje se jeze in veselja.

S poslednjo silo se verže nad logarja in se skuša njegove železne pesti oprostiti. Nij še bilo vse zgubljeno. Brezdna preskoči nij bilo več mogoče, pa vsaj je ležala herv pred njim.

Z vso močjo vdari logarja ob sence in skoči proti hervi. Res, da se je zadeti opotekel, a spustil pa svoje žertve vendar nij, in Tone ga vleče seboj. Pridervil je do hervi,

logarja pa, ki se ga je deržal kot lovski pes, privleče na pol oмотljenega zbog silnega vdarca seboj. Pa — gromovito pokanje in lomljenje se začuje, strahoviti v mozge segajoči krik pretrese nočno temino, in berv se z divjim ropotom prekopicne v temni, pošastno zevajoči propad.

V.

V tem hipu, ko stopi Tone na berv, čuti, da se ta ponižuje in sésede. Prestrašen hoče nazaj skočiti, pa to mu nij bilo mogoče, ker mu je bil logar na poti.

Pa v slednjem trenutku je bilo vže prepozno, ker z gromovitim truščem se vdere berv v globočino in potegne obadva v propad seboj.

Pa še v strahovitem trenutku naš Tone nij zgubil zavednosti, temveč je, med tem ko mu je vže bervi pod nogami zmanjkalo, zgrabil za deržaj in tako otel sebe in logarja, ki se je z obedvema rokama še vedno kerčevito njega deržal, akoravno je visel nad silnim propadom. Le mehanično se je vzderževal, ker med padcem je močno telebnil ob skalovje, in zopet mu je nezavest pokrila trezno mišljenje.

Kar se je sedaj godilo, o tem logar ničesa nij vedel.

Tone pa, ki je popolnoma pri zavesti obstal, zapopade le predobro svoj grozoviti položaj. Le z rokami se je kerčevito deržal deržaja, ki je bil k sreči poleg bervi rastoči, vpognjeni mladi jesen in torej terden dovolj. Pa Tone je moral deržati dvojno težo in uvidel je, da tega dolgo ne bode moči. Lehko bi se bil logarja znebil, da bi ga bil z nogami od sebe suvati začel, pa, ali bi ne bil potem njegov morilec? Vsaj bi mu bil vže tako smerti kriv, če bi bil sam od sebe padel v zevajoči grob.

Ne, tega pa ne. Pomisli nekoliko in jame z nogami tipati ob skalnati steni, jeli bi ne otipal vsaj toliko razpoko v skalovji, kamor bi svojo nogo opreti zamogel in v resnici je bil tako srečen, da jo je dobil.

Ker je imel tudi pod nogami gotovo vzderžalo, toraj oprime z desnico logarja za vratnik in ga sé svojimi poslednjimi močmi vzdigne kviško, da je ta sè zgornjim truplom ležal ob kraju propada in da se je vsaj za silo lahko vzderževal. Popolnoma si ga pa zato nij upal na breg potegniti, da bi ga potem ta ne prijel.

Ko pa vidi, da se je logar terdno oprijel za bližnji germ, spne se tudi on na breg

in jo vlije v germovje. Bil je pa tudi skrajni čas, ker logarjev pomočnik Jože se je zopet zavedel in nij še storil 50 korakov, ko se začuje strel in on v desnem bedru občuti pekočo bolečino.

Bil je zadet, a k sreči mu je krogla siknila v meso, ne da bi mu bila kost zdrobila. Ali ga je ustrelil pomočnik ali pa logar, tega Tone nij vedel, temveč hitel je, kot obstreljena zver, čez germ in sterm.

Pa bolj, ko je bežal po temnem gozdu, bolj ga je jela rana skeleti in čutil je, kako da mu kri lije iz rane. Da bi mu pa kri le preveč ne odtekla in da bi popolnoma ne oslabel, se ozre in ker nij zapazil nobenega preganjalca za seboj, postoji in si z robcem obveže hudo kervavečo rano. Pa dolgo se nij mudil, temveč je jel zopet bežati, ker se je zagotovo nadejal, da mu je logar gotovo blizo.

Pa še sedaj nij mogel zapopasti, v kako čudno nevarnost se je pustil zapeljati. Pa vse jedno je preklinjal tisto uro, ki se je dal od Peharčka v lovskoropno družbo zapeljati. Če ga je logar ali pa njegov pomočnik spoznal, kaj bode z njim, kaj z njegovo ubogo Katarino in dojenčkom? Res da si nij mogel razložiti in premotriti, kako da se je berv pod njim vderla, vender je

spoznal, da je temu gotovo Peharček vzrok, zakaj ga je pa tako svaril, ja ne na berv stopiti. Pa naj vže bode kakor hoče, le on bode vsemu temu vzrok. Vsakdo bode terdil, da je Tone zbog tega logarja zvabil na berv, da bi ga ugonobil!

Pri teh mislih mu strah in groza pretrese muzge, v glavi se mu jame verteti, in srce mu je skoro nehalo biti. Pa kesanje ne pomaga tukaj nič, sedaj je prepozno, nazaj se ne da vzeti. Gledati pa mora na to, kako bi se te grozovite obsodbe znebil in rešil.

Hitel je še vedno dalje in dalje, akoravno ga je rana pekla kot ogenj, in da mu je trnje razpraskalo obličje in roke, in da so mu gole noge kervavele. Kot obstreljena divjačina, ki jo goni pasja in lovska truma, obupno divja, da bi preganjalcem ušla, pa jej slednjič opešajo moči, da se upehana in na pol mrtva zgrudi na tla, tako je bežal Tone; ne oziraje se za skelečo rano in kervaveče truplo, in akoravno mu je pot curkoma lil prek čela, in da mu je sapa zastajala.

Slednjič pa se do smerti utrujen zgrudi na posekano bukev, in če bi mu šlo desetero življenj rešiti, ne bi mogel več bežati. Vender se je le nekoliko oddahnil, zbere

zopet vse svoje moči, vstane in hiti opotekajoč dalje. Dospel je v temni jelovi gozd, v kojem je vladala silna tema, da je komaj razločil drevesna debela, da je večkrat z glavo prav močno zadel v kako deblo, in večkrat se je spodtaknil ob korenine in telebnil na tla. Vsaka veja, ki ga je oplazila, mu provzroči nepopisljivi strah, vsak šum ga vznemiri, še hitreje tava dalje, misleč, da prihaja od njegovih preganjalcev, ki ga hočejo vjeti in v ječo odpeljati.

Vže se je jelo daniti, a še vedno je taval in begal po gozdu. V svojem strahu pa nij pomislil, kam da beži, temveč je begal sedaj sem, sedaj tje in prestrašen hiti od tod, ko se ogleda in vidi, da je pribegal v divje grabno. Sklenil je, ker od tod nij bilo daleč v slepo dolino, hiteti tje in se skriti v oni prerov, ki derži do Peharčkove koč, pa v tem se začujejo v obližji koraki, in vže se je hotel zopet v nasprotno stran obrniti, ko se zasliši ženski glas in kot okamenjen obstoji.

Bila je njegova žena Katarina.

Vsa obupna sklepa roke, ko ugleda Toneta, kervavega, sterganega, bledega lica in divjega, plahega pogleda.

«Za božjo voljo, Tone, ali si res tako daleč zabredel,» zdihuje uboga žena jokaje

in se zbog žalosti in utrujenosti sesede na bližnji štor.

«Katarina, jeli si v resnici ti?» zaječi plaho Tone. «Kako si prišla semkaj? Kako da veš, kaj se je pripetilo?»

«Kako in zakaj sem prišla sem? Kako da vem, kaj se je zgodilo?» stoče uboga žena in solze se jej curkoma vlijo po licih. «Bog se nas usmili, vsaj je vsa vas na nogah, da išče tebe, da vjame tebe, ki si hotel nocojšno noč logarja u—u—moriti! O Bog, o Bog, daj mi moč, da bom to prestala!»

Tone zre kot okamenjen svojo ženo. Še govoriti nij zamogel, le oči so se mu kot zblaznelemu svetile.

«O ko bi te bila sinoči sè silo obderžala doma!» nadaljuje Katarina tarnjaje. «Oh, vsaj sem vedela, da nekaj mora priti, ker me je tako hudo serce bolelo. Ko si odšel, šla sem za teboj, da bi videla, kam da si namenjen, pa si bil uže zginil izpred mojih oči in morala sem se verniti, in čakala sem te vso noč zaman, da prideš domov. — Ko pa se začne daniti, napotim se, tebe iskat, ker menila sem, da ležiš pijan v kerčmi ali pa kod drugod. Pa ko pridem sredi vasi, srečam logarja in njegovega pomočnika Jožeta. Obadva sta bila silno razburjena, logar

ves kervav z obvezano roko, njegov pomočnik pa je šepal in bil je tudi ranjen. Logar je pa deržal v roki neko čepico, vso okervavljeno.

«Za božjo voljo,» zavpijem, «gospod logar, čepica je mojega moža! Kaj se mu je pripetilo in kje je?»

«Tako, toraj ta čepica je vašega moža!» zasmee se logar togotno in me strahovito pogleda. «Da, prav lepega in poštenega moža imate, pomiljujem vas. Malo je manjkalo, pa bi me bil usmertil nocojšno noč! Ravno prav, da vsaj vemo, kedo da je bil!»

«Žena, izdala si me!» zagrozi Tone divje nad trepečo in zbog žalosti vso zgrudeno ženo.

«Jeli sem zamogla vedeti, kaj se je zgodilo,» stoče žena. «Vsaj bi jo bili sosedje tudi spoznali. — O Tone; Tone, jaz se nisem nadejala, da si tako daleč zabredel!»

Tone je bil ves potert in obupan. Bled kot merlič, tresoč se po vsem životu, stal je tu in pričakoval, da sliši še strašnejše reči. Ni si upal pogledati svoji dobri Katarini v oči, sramoval se jo je, sramoval se je samega sebe. Kesal se je, a prepozno.

«Mislila sem, da me bode «božje» zadelo, ko mi logar to serdito smejuje pripoveduje,» nadaljuje Katarina, med tem ko

svojega moža sè strahom in obžalovanjem opazuje. «Zvabil si ga v divji graben, ti si graben preskočil, logar pa, nič hudega slu-teč, hiti čez berv, pa berv, ki je bila pre-žagana, kakor se je potem videlo, se mu vdere pod nogami in logar se zverne v glo-bočino. Pa med padcem se mu je posrečilo zgrabiti bližnji germ in se tako rešiti. Ti si se pa povernil in si ga skušal v brezdno pahniti, ko pa se je logar le premočno deržal, si ga z nožem jel suvati!»

«In jaz sem to storil?» jeclja Tone in zdelo se mu je, kot bi se ves svet vertil pred njegovimi očmi.

«Da, ti,» toguje žena. «Suval si ga z nožem in si ga v ramo globoko ranil. Go-tovo bi ga bil tudi pahnil v propad, pa logarjev pomočnik, ki se je ravno zavedati jel, pride na pomoč in te odpodi in streli za teboj. — Jeli nisi v resnici obstreljen? Ali hočeš še in li zamoreš tajiti?!» pristavi v največi bridkosti kazaje na njegovo rano.

Tone je stal tu kot od strele zadet; kolena sta si mu šibili in govoriti ni bil zmožen.

«Katarina,» zajecclja potem čez dolgo časa, «to pa ni res, kar si sedaj povedala, tako gotovo ne, kot je Bog gotovo v nebesih. Zarotim te, da ni resnica!»

«Torej nisi ti logarja v divji graben zvalil?» vpraša Katarina naglo in veseli up jej razjasni obličje. «Pa kako je prišla tvoja čepica v ta nesrečni kraj?»

«Katarina,» odverne Tone počasi, «da, jaz sem res zvalil logarja v divji graben, to je resnica —»

«Torej venderle, kako potem zamoreš tajiti?» zdihuje žena in si zakrije z rokami obličje.

«— pa prisegam ti pri živem Bogu, da je bila berv zažagana, o tem jaz ničesa nisem vedel. Padel sem jaz prvi v globočino in le z največjo silo sem rešil sebe in logarja, ki se me je še med padcem karčevito držal. Potegnil sem logarja toliko na breg, da se je mogel oprijeti in sem zbežal. Takoj na to pa počí puška in čutil sem, da me je krogla zadela v bedro.»

Žena ga ne~~z~~verno pogleda.

«In je to resnica, kar si mi povedal?» vpraša tiho in resno.

«Tako gotovo, kakor upam zveličan biti,» zaterjuje Tone slovesno.

«Pa zakaj — povej mi odkritoserčno — si zvalil logarja v divji graben?»

«Zato — ker mi je bilo zapovedano, ker je mene to doletelo, da zveršim,» odverne

zamolklo. «Pa zakaj, tega jaz nijsem vedel, še manj pa, da je bila bera zažagana.»

«No, torej hiti k sodniji, povej vse, kar veš, pa le berž,» sili žena z olajšanim srcem.

«Ali si ob pamet!» zaverne jo mož preplašen. «Ali bi me rada do smerti v ječi imela?! Povedati pa ne smem ničesa,» pristavi tiho, «ker sem prisegel, da bom tudi o nevarnosti molčal.»

«Prisegel?»

Katarini se je glas močno tresel pri teh besedah. Kerčevito stisne roki na razburjeno serce, ter pogleda svojega moža sè solznimi očmi.

«Tone,» nadaljuje potem in glas ji je prihajal kot iz groba, «Tone, ti si tudi ud — morala se je oddahnuti, da je dobila moči govoriti — lovskoropne družbe, ki je vže toliko škode in tatvine po naših gozdih doprinesla?»

In ko jej mož prikima, ne da bi jej pogledal, vstane — bleda kot smert, vender se jej je odločnost brala na obrazu. Nje molčanje je Toneta huje zadelo, kot vsa očitanja in solze in še bolj globoko povesi glavo.

«No, in kaj boš sedaj začel?» vpraša žena.

«Ne vem!» jekne Tone, ter si obupno puli lase. «Le to vem, da tukaj obstati ne smem, da moram proč, daleč proč, in sicer takoj. Ker če me vlove, sem zgubljen, ker svoje nedolžnosti dokazati ne morem!»

V tihi nepopisljivi bolesti sklene obupno Katarina roke in se ozre proti nebu.

Kar naenkrat pa se Tone prestrašeno ozre na levo, ker sem iz gozda so se čuli človeški glasovi.

«Bežati moram!» zajeclja obupno. «Bodi zdrava, draga žena! Bog naj te varuje in za tebe in otroka skrbi, in če on hoče, se kmalo vidimo. — Pa Katarina, predno se ločiva — in glas mu trepeče, in šepetaje pristavi, med tem ko se plaho ozre — kaj ne, da mi boš še nekaj obljubila? Hiti k Peharčku in mu reci, da moram še enkrat z njim govoriti, predno dalje bežim. V mlinskem ribniku ga bodem čakal.»

«K Peharčku! O vsaj sem vedela, da ti je on vsega kriv!» šepete žena britko.

Tone pa prestrašen skoči par korakov v stran.

«Za božjo voljo, bodi tiho, ne zini besedice o tem, če ti je moje življenje drago,» prosi Tone. «Ne povej nikomur ničesa, si

razumela? Če ne zapadem smerti! Torej v mlinskem ribniku! Bodi zdrava, Bog s teboj!

Urno skoči in zginе v goščavi, pustivši Katarino jokajočo na mestu.

VI.

Na vzhodnji strani gozda razprostiral se je velik ribnik, ki se je po mlinu, ki je stal ob njegovem izlivu, imenoval mlinski ribnik. Tam, kjer se je njegova voda čez dolg jez pretakala, gonila je mlinska kolesa.

Ribnik je bil od treh stranij, razen od izhodnje, kjer je stal mlin, obraščen z gostim terstjem. Skrit v visokem terstji čepel in pričakoval je naš Tone vže uro in uro, da pride Peharček, pa ni ga hotelo biti. Zakaj da ga ni? Morda mu Katarina ni sporočila? In vender mora še enkrat z njim govoriti, predno nastopi svoj nevarni in težavni beg. Mora mu pojasniti dogodke pretekle noči, drugače ne more mirovati. Potem pa, ker se gozdi razprostirajo dan in dan hodá, misli pobegniti čez mejo doli v globoko Turčijo.

Pa bolj ko se je solnce vzdigovalo na obnebj, bolj ko so pripekali njegovi žarki,

tembolj mu je upadalo upanje, da dobi sporazumljenje; Peharčka nij in ga ne bo!

«In če sem jim služil le v njihove namene!» mrmra, navdan od skrivne slutnje. «Če so me morda imeli v to, da bom sedaj jaz za vse pretrpel in prestal, imeli so me za osla, bil sem jim golo orožje! Peharček je bil in bo hinavec, kar ga je. O če bi jaz to za gotovo vedel, potem me moja prisega ne veže več!»

«Pa venderle bi moral molčati,» pristavi bitko.

«Bilo bi gotovo po meni, ker škripci presneti ne razumejo pri takih rečeh nobene šale. — Pa naj bode uže kakor hoče, vender moram jezik za zobmi tiščati, ker kako zamorem vse po pravici povedati, ne da bi ne povedal, da spadam tudi jaz med lovsko-ropno družbo? ~~Praklata~~ bodi ura, ki sem poslušal zapeljivca in verjel njegovim sladkim besedam!»

V neizmernem serdu je pestil roke in grozil zapeljivcu, pa naenkrat skoči prestrašen kviško, ker na vseh straneh je veršalo terstje. Prav v tem trenutku pa zapazi več mlinskih hlapcev, ki so počasi obkolili ribnik in z dolgimi drogi upogvali veliko terstje.

Da, iščejo ga!

Brez dvoma!

Uvidel je takoj, da je zgubljen, če ga zasačijo. Pa kam naj sedaj beži? Ni bilo kraja ne na levi ne na desni, da bi mu bil v zavetje! Napoti se glôbokeje med terstje in vže je bil do polovico trupla v vodi, pa vender še ni bil varen, ker mlinski hlapci so mu bili vedno bližeje sè svojimi dolgimi drogovi.

Pa v najtesnejšem položaji ugleda sredi ribnika staro podrto utico, ki je bila na močnih kolih postavljena. Služila je morda ta uta kedaj v razveseljavo, ali pa je bil to kak star zapuščen golobnjak; pa naj si bode v to ali ono smer, in ker je Tone znal izvrstno plavati, se ne pomišljuje ne jeden trenotek ne, se potopi in srečno priplava do rešilne utice sredi ribnika. Posreči se mu, da se neopažen spne na prvo desko, ki je morda služila kedaj v stopnjico, in od tod v utico. Jedinó skrb in grozo mu pa provzroči glasno kričanje in frfotanje prestrašenih vodnih ptic, ki so iznenadjene z glasnim krikom odletele raz njihova gnjezda, kojih je bila utica prenapolnjena; pa v svoje veselje je zapazil, da se priprosti mlinarski hlapci prav nič niso zmenili za nje.

Popolnoma premočen in usopljen, vender vesel, da se je čutil varnega, se vsede na

nečedna tla v utici in od tod skozi špranje opazuje iskajoče mlinarje in za gotovo je bil uverjen, da jedino le njega iščejo.

Pa če bi prav tega verjeti ne bil hotel, se je le predobro čež nekoliko ur o tem prepričati moral. Ko so mlinski hlapci preiskali vse terstje ob ribniku in ničesar niso našli, popustili so to nehvaležno delo in se vernili domov. Pa na izhodnjem bregu jih ustavi njih gospodar in — serce našemu ubogemu Tonetu od straha obstoji — logar, ki sta skupno prišla na breg. Logar pa roko v «naramnici» in z obvezanim obličjem.

«In še enkrat vam zaterdim, da je tukaj kje skrit,» sliši Tone ves preplašen logarja mlinarju zaterjevati. «Vsaj smo ga vsi do sem sledili.»

«Gotovo ste se morali to pot zmotiti,» ga zaverne debeli mlinar z glavo majaje. «Storil sem vam to ljubav, da sem pustil svoje hlapce vse obližje natančno preiskati, pa našli niso ničesar.»

«In vendar mora tukaj biti skrit,» zaterjuje logar t~~e~~moglavo. «Kje je neki zamogel od tukaj proč, ker sem vendar ves log krog ribnika z ljudmi obstavil. Če bi le vedel kako — a, dobri dan, gospod učenik!» pozdravi logar prihajajočega učenika in preterga tako svoj stavek.

S prijaznim odzdravom pristopi učenik, pa počasi, — najberžje si je moral nogo zviti, ker je vsikdar namežiknil, ko je stopil z levo.

«Sluga, gospod učenik,» pozdravlja mlinar prijazno občespoštovanega moža. «Celo večnost vas vže nijsem videl. Pa kako je to, da ste šepasti?» pristavi začuden in ob enem pomilovaje.

«Da — kakor vidite —» in pri tem se odkašlja in si z roko zakrije usta, «zadela me je danes zjutraj nesreča. Šel sem kakor po navadi na jutranji sprehod, pa na mokri travi mi spodleti in si tako zvijem levo nogo. — Sicer je pa vže bolje, Bogu bodi hvala! Vender me še prav občutno zaboli, ko stopam.»

Pri tem pa stopi kot v dokaz z levo korak naprej in pri tem skremži svoje dolgo obličje, kot bi jedel zgolj «surove žabe».

«Ha, ha, ha,» zasmee se dobrovoljni mlinar. Preteklo zimo se je meni tudi taka prigodila, ko sem pozno po noči prilezel domov. Mi je znano! Ste vže včeraj predolgo pri kozarcu vina posedeli. Jeli ne? Pa vsaj to nij nič napačnega, kaj, ha, ha, ha!»

«Tega pa ne, vsaj me poznate, da ne pijem nobene pijače veliko,» odverne učenik mirno, a vender le ponosno.

«No, no, to nij nič hujšega, gospod učenik! Beseda še nij vse, vsaj —»

«Vraga, v vašem starem golobjaku pa nij vse, kot bi moralo biti!» zavpije logar in zabrani mlinarju dalnje govoričenje. «Nekaj posebnega se je moralo v njem pripetiti, le pogledjte kako ptiči frfotajo in kriče krog njega!»

In v resnici je Tone po neprevidnem ravnanji zbežal vse ptiče, ki so se uže umirili, da so kričali krog utice, kot bi jim kedo vratove rezati hotel. Frfotali so v malih krogih krog utice in se togotno zaganjali proti vhodu in zopet plahi zbežali.

«Tri sto pečenih kapunov,» zakliče mlinar in neka misel se mu zasveti v glavi, «vi imate pa morda le prav in ta, ki ga iščemo —»

«Čoln, čoln semkaj!» zavpije logar ves iz sebe in pograbi na bregu ležeče veslo.

Tone je čutil, da mu je kri v žilah zastala, ko je malo trenutkov po tem prigodjaju videl logarja in več mlinskih hlapcev urno proti njegovemu skrivališču veslati. Bil je zgubljen in ubežati mu nij bilo moč.

«Pa kar tako se jim pa tudi ne podam,» misli si.

Še je bil čoln kakih deset korakov od usodepolne utice, vže se je logar zmago-

nosno smejal in priganjal hlapce, da naj hitreje vesljajo, ker bil si je svest svoje zmage, pa ta trenotek se prikaže preganjani med vrati ute in se sè silnim skokom zažene v globoki ribnik, da se voda šumeče zagerne čez njega.

Tone je znal plavati in se potapljati kakor riba in to mu je prav prišlo v tem važnem trenotku.

Med tem ko je največji osupnjenost prevladala vesljarje in logarja in so hlapci čoln nehoté proti drugi strani zapodili, zgìnil je vže v globokem ribniku, potem se prikaže prav tik čolnovega rilca na poveršje, da se odsope, na to se pa urno potopi in se pod čolnom oberne proti nasprotnemu bregu, pri katerem je še med bičevjem nekoliko plaval in se potem iz vode dvignil, med tem ko so se njegovi preganjalci zaman ozirali za njim.

Pa ravno bičevje ga je izdalo, ker logar je opazil, da se je ono premikalo in ta hip zavpije:

«Grom in peklo, tamle je! Urno za njim proti bregu, če ne nam bode lopov «iz pred nosa» ušel! Da sem moral svojo puško na bregu pozabiti!»

S temi besedami vzame jednemu izmed hlapcev veslo, se z vso silo opre, da čoln po bliskovo zderči proti bregu.

Vender bi bil pa Tone ubežal svojim preganjalcem, če bi ne bil v tem hipu, ko je stopil na breg, prihite! mlinar sè svojim hlapcem, ki je ostal pri njem, begunu nasproti. Do skrajnega prignan zapodi se Tone nad hlapca in ga v svoji obupnosti, ki mu je podelila silno moč, verže daleč proč od sebe, da se kar pogrezne v blato. Pa v tem hipu nameri debeli mlinar z veliko gorjačo, ki jo je na bregu pobral, po njem, pa tudi čoln je bil vže na mestu, in v velikih skokih se zapodé logar in njegovi pomagači nad ubežnika.

V tem usodepolnem trenutku pa pograbi učenik, ki je ves ta prizor z videznim nemirovom opazoval, poleg njega, slonečo logarjevo puško. Le jeden pogled mu je zadoštoval, da je videl, puška je nabita. — Videl je, da je vže logar stegnil svojo roko po Tonetu in da se je vže mlinarjeva gorjača nagnila. In lej, prej da bi mu mogel kedo zabraniti, ali njegove misli spoznati, nameri puško in sproži.

Krogla sikne Tonetu mimo glave in le to, da se je mlinarjevi gorjači z glavo umaknil, ga reši gotove smerti.

«Se vam li meša! Kaj pa mislite?!» zavpije prestrašeni logar nad učenikom, ki

je ravno Toneta pograbil, ko krogla sikne mimo njegovega čela.

Učenik odloži puško, ko vidi, da je svoj cilj zgrešil. Ustne ste mu bili blede in terdo stisnjeni in temno je zrl zibajočo gručo.

«Menil sem — hotel sem —,» moral se je oddahnuti, — «bal sem se, da bi lopov ne pobegnil.»

«Vraga, zakaj pa prej niste strelili nanj in stoper v potem, ko smo ga vže deržali v svojih pesteh?» jezi se logar nad učenikom. «Pa sedaj je jedno, da ga le imamo!»

Tone pa se je med tem obupno boril z močnimi hlapci, pa sila ga zmore in v malo trenutkih je zvezan ječal v svojem obupu in britkosti na tleh.

«Da, da, kakeršno delo, tako plačilo,» reče učenik, ki se je popolnoma umiril, logarju. «Sè strahom sem danes jutro čul dogodjaje nocojšne noči! Hvaležen vam bodem, če mi bode hoteli povedati, kako se bode sodnijska obravnava zveršila.»

S prijaznim pozdravom oide potem. Logar pa gleda zasmehovaje in ob ednem razdraženo za njim.

«Boš do sodnega dne na to čakal, da ti jaz še kedaj kaj zaupam,» gordernja na tihem. «Le pomislite,» oberne se potem proti mlinarju, ki ga je začuden opazoval,

«pred kratkim sem bil tako bedast, da mu povem, kako da sem lovskoropno družbo spoznal in da sem jih tako lepo na limance vjel in zaznamoval. Jedinu njemu sem to razodel, ker vam sem stoper^o pred pol ure to povedal. Pa mislite si mojo jezo, ko drugi dan najmanjšega madeža nisem več pri lopovih zapazil. Bili so torej posvarjeni. Torej je moral brezdvomno učenik mojo zaupnost zlorabiti, da je to najprej sčencal. In da je potem vsa vas to vedela se razume.

«Hm, hm,» maje mlinar sè svojo debelo glavo. «Pa kaj vidite na tleh, da tako ster^o mite v jedno mer?»

«Le pogledjte!» odverne logar ves zamišljen in pokaže na ono mesto, kjer je malo poprej učenik stal.

«No, kaj neki je?» odverne mlinar, videžno nejevoljen, da se je logar nad tako poštenim možem, kakor je učenik v obče veljal, jel jeziti in ker ga je sam visoko cenil. «Jaz ne vidim družega kakor to, da se poznajo stopinje učenikove. Morda vas to zanima, da ima tako kratko stopalo.»

»Da, in le pogledjte semle, da so od znotraj stopinje veliko bolj vtisnene kakor od zvonaj,» pristavi pomenljivo logar in ne oberne svojega pogleda od imenovane sledi.

«Torej iz tega izvira, da nekako čudno hodi, namreč: noge zvrča na od znotraj.»

Vender pa je logar ostal tih in kmalo sta se poslovila raznih čutov in raznih mislij.

Kedo bi popisal Tonetova čutila, ki so ga navdajala, ko so ga logar in dva mlinska hlapca tirali v bližnje mesto pred sodišče skozi domačo vas. Otroci so ga kričaje spremljevali in vaščani so s perstom kazali za ubijalcem in tatinskim lovцем.

Gledal je v tla in serce mu je hotelo počiti zbog žalosti in sramote.

Ko ga pripeljejo v mesto, zapró ga kot največjega zločinca v najtemnejšo ječo.

Nij še dolgo tugoval v temni ječi, ko ga sodnijski sluga odvede pred sodnika. Tu je povedal vse, kakor se je v resnici zgodilo, pa pri vsem poročilu vender ne jednega imena nij imenoval. Razume se, da mu nihče nij verjel. Pa je bilo tudi nerazumljivo, kako da je logarja zvabil v divji graben, da bi ne bil vedel, da je berv zažagana.

Vsi dokazi so pojasnjevali ravno nasprotno in obtoževali Toneta. Pa ta ostane pri svoji terditvi, da mu še na misel nij prišlo, da bi logarja menil umoriti, temveč je tega še gotovega pogina rešil, da ga je,

sam v smertni nevarnosti, s poslednjimi močmi spraval na breg in stoperv potem sam ubežal. Ko ga je kroglja zadela, bil je uže mnogo korakov proč od usodepolnega mesta.

Proti temu pa sta logar in njegov pomočnik stanovitno in svestno trdila, da je zatoženec si na vso moč prizadeval, logarja v prepad pahnuti, vendar mu je Jože še o pravem času na pomoč prihitel. Logar rad pritrdi, da je v prvem hipu zgubil popolnoma zavednost, ko se je berv pod njim uderla, a da se je moral mehanično oprijeti bližnjega germa, in ko se je slednji trenotek zopet zavedel, ležal je s polovico života ob kraju brezdna in z nogami je bil opert v neko skalno razpoklino. Pa zatoženec je stal pred njim in ga je z vso silo skušal pahnuti v prepad. A on se je obupno branil in zatoženec je potegnil nož in ga je jel suvati, da ga je večkrat globoko ranil in stoperv, ko se je na logarjev krik Jože probudil iz omedlevice in ko je za njim ustrelil, je ta ubežal.

In Jože je to poslednje s prisego poterdil.

Res da ga nijsta spoznala, ali je bil on ali ne, ki je logarja skušal v brezdno pahnuti, pa v to je služilo dovolj dokazov. Ker prvič se je našla njegova čepica na mestu,

bil je ranjen in to je sam priznal, da ga je moral logarjev pomočnik Jože zadeti in poleg tega so se poznale še drugo jutro stopinje, kjer je zatoženec stal, da ugonobi svojega preganjalca in te stopinje se jedino le z njegovimi cokljami vjemajo, katere so našli ne daleč od usodepolnega mesta, v bližnjem germovji.

Pa akoravno je Tone zaterjeval, da je coklje pustil na povelje svojega tatinskega družnika v slepi dolini, mu vže radi tega nij nihče verjel, ker sodružnikovega imena povedati nij hotel.

Bilo je razvidno, da, če se stvar na kak nenavaden prigodjaj ne pojasni, bode Tone brezdvomno v dosmertno ječo ali pa še celo na vešala obsojen.

Lehko si mislimo Tonetovo obupnost, ko je zopet stopil v temno podzemsko ječo, s teškimi verigami na rokah in nogah vklenjen.

Jokal je, preklinjal Peharčka in vso tatinsko družbo, preklinjal uro, ki se je zmenil z njim, a zopet je moral spoznati, da si je sam vsega kriv in slednjič mu oterpnejo serce in čutil, in tu na golih tleh sedi brez vsakega znamenja življenja. Ne govori več, le vode pije obilo, in poklicani zdravnik je terdil, da mu je zbog prevelike razburjenosti preteklih dnij um otemnel

in če se stvar v nekoliko dneh ne oberne na bolje, bode popolnoma zblaznel.

Še drugi dan jele so se zdravnikove besede uresničevati.

Ko stražnik prinese jetniku jedilo in pijačo začne ta upiti in preklinjati. Skaka po ječi in se valja po tleh, ter se z vso silo zaganja z glavo v skalnate stene.

Stražnik ves prestrašen hiti pred sodnika, pa v svojem strahu pozabi vrata za seboj zakleniti. Jetnik pa videti svitlobo, zbeži po stopnicah in divja po dolgem hodniku, in stoperv več stražnikov ga zmore in podere na tla. Pa peljali ga niso več v temno podzemsko ječo, marveč v svitlo, čedno sobico, ter ga tam privežejo na postelj, in stoperv zdravniku se posreči, sè svojimi zdravili zblaznelega umiriti, da je kratkem zaspal.

VII.

Tonetova žena Katarina je bila popolnoma obupana. Hotela je k svojemu možu v ječo, pa niso jo pustili in v svojo največi žalost je morala opaziti, da tudi njo skrbno opazujejo, in da jo celo sumičijo, da je vedela za nameravani umor.

Kolikor bolj je premišljevala dogodjaje preteklih dni, in ko je trezno jela prevdarjati vse, kar jej je Tone povedal, tem manj je verjela, da bi bil Tone nameraval logarja ugonobiti. Ne, tako daleč ni še mogel zabresti, vsaj je bil vseskozi pošten in priden. Spoznala je, da jej je Tone resnico povedal, pa tudi je slutila, da je bil on svojim prekanjenim tovarišem le za plašč, da bi spolnil to, kar se sami niso upali.

Spomni se, kar jej je mož naročil, predno je pobegnil. Če tudi nerada, vender gre k Peharčku in mu pove željo svojega moža. Če je ta tudi spolnil, kar je obljubil, tega seveda Katarina nij mogla zvedeti.

Da je Peharček bil tudi jeden izmed lovskoropne družbe, to so ljudje vže zdavno govorili, akoravno se mu nij moglo dokazati. Da je pa edino le on napeljal Toneta, da zvabi logarja v divji graben, da bi ga ondi ugonobili, kar se pa Bogu hvala vender nij posrečilo, o tem sedaj nij več dvomila. In če je bil nje mož prisegel, da mora tudi v največji sili vse, kar vé o družbi in o njenih udih, molčati, pa ona ne bo. Štela si je torej v dolžnost, da dalje ne sme nikakor molčati. Nje sklep je bil storjen. Lepo zavije dete v plenice, se čedno obleče in otide.

Željno pričakovaje in zelo radoveden otide logar drugi dan za rana v mesto in se napoti k sodnji.

«No, gospod sodnik, kako je? Jeli obstal?»

Sodnik pa zmaje z glavo in pravi:

«Ravno pred nekoliko časa smo ga prenesli v drugo sobo.»

Logar zbog začudenosti nij vedel, kaj bi govoril.

«Zblaznil je, prav popolnoma!»

«Jeli mogoče?» jeclja logar še vedno ves osupnjen. Pa čez nekoliko časa se umiri in vpraša:

«Kako se je pa zaslišba prič izvršila, gospod sodnik?»

«Da odkritoserčno govorim, vam moram pripoznati, da, akoravno vedno občudujem vašo bistrournost, vender ste se enkrat prav popolnoma zmotili. Ta Peharček, naj vže bode karkoli hoče, pri nameravanem umoru do vas nij imel ničesar opraviti. Da je to resnica, prisegel je oštir iz sosednje vasi in kakih deset vseskozi poštenih prič, da Peharček ono noč nij zapustil Jernečkove gostilne. — Kaj torej vi mislite na to?»

«Vrag naj vzame Jernejčka in vse druge,» jezi se logar, «le verjemite mi, da so vsi jednaki in taka zalega se ne izda z lepa. Orel orlu ne izkljuje očesa! Poznam ptičke!

— Vsaj sem vedel, da Peharčku z lepa ne bomo mogli do živega. — Pa kaj nameravate ž njim sedaj začeti, gospod sodnik?»

«Spustil ga bom,» odverne sodnik kratko. «Jaz ga ne morem in ne smem dalje v zaporu obdržati.»

Logar se zamisli in čez nekoliko reče proseče :

«Jeli bi ne hoteli Peharčka le še jeden dan v zaporu obdržati?»

«Pa zakaj? Kaj sklepate iz tega?» vpraša sodnik začuden.

«Verjemite mi, da sam ne vem nato odgovora. Pa nikanar se mi ne smejajte, gospod sodnik, če vam povem, da čim dalj to stvar preišlujem, tem bolj sem prepričan, da je zatoženi nedolžen.»

«Kako? Vsaj vendar govori vse zoper njega!»

«Da, in ravno zato! Če bi bil zatoženec hotel umor prostovoljno izvršiti, bi bil gotovo vse naprej premislil, kaj ga more izdati in kaj da ne. Vsaj je tudi nezaslišano in bi rekel bedasto, čepico in coklje pustiti na mestu poskušane umora, razume se, da se potem takoj lahko spozna hudodelec. Tudi on tega ne bil pustil na mestu, če bi bil ves ta dogodjaj sam izumel in nameraval,

— in skoro bi rekel, da je bilo oboje nalašč — tje položeno.»

Sodnika ta govorica silno iznenadi.

«Gospod logar — vi veste nekaj, pa nečete povedati! Le povejte, nihče ne bode zvedel od mene besedice. No, le z besedo na dan!»

«Ne še, ne,» odmaje logar. «Le toliko vam povem, da sem prišel na neki sled. Pa jaz nisem tak, da bi več preje govoril, dokler si je nisem svest.»

«Pa vender mi vsaj nekoliko lahko razodenete.»

«Torej dobro, naj bo,» odverne logar naenkrat ves voljan, «pokažite mi coklje, ki smo jih našli na mestu poleg divjega grabna!»

«Tamle v omari so.»

«So vže,» odverne logar ves vnet. «Sedaj pa velite jetniku, namreč Tonetu, naj coklje obuže in par korakov v njih stori.»

«Pa zakaj? Jaz vas v resnici ne razumem.»

«Jaz menim na vertu, na mehkih vlažnih tleh. Vsaj ga lahko dobro čuvamo, da ne uide. — Potem bote stoperv razumeli, kam da merijo moje besede!»

Ravno v tem hipu pa stopi sodnijski sluga v sobo in pové, da se je ujetnik prebudil in da nič več ne nori, marveč je po-

polnoma miren in želi jesti. Zdravnik pa je izrekel, da je bilo vse to norenje prišlo od razdraženih živcev in da ostane v tej sobi; nij se bati več za njegovo pamet.»

«Ravno prav, boljše se nij moglo iziti,» reče sodnik in pristavi: «Pripeljite štirji možje ujetnika Toneta na vert, noge mu oprostite, a roke mu vklenite!»

Začuden je Tone opazoval logarja in sodnika, ki sta stala na vertu med drevjem, vendar je vse povoljno storil, kar se mu je ukazalo, namreč da je v svojih cokljah hodil na vertu po mehkejši persti, en čas počasi, a drugič je moral teči in zopet počasi.»

«Je vže dobro,» reče na to logar, in sodnik veli Toneta odpeljati v svojo novo ječo, v katero je Tone zelo utrujen vstopil in takoj zopet mirno zaspal. Bil je tako oslabljen, da se nij mogel kviško držati, in to je bilo dobro zanj, da je dolge samotne ure vselej laglje prestal.

«No, gospod logar, sedaj pa z besedo na dan!» reče sodnik, med tem ko je logar skerbno ogledoval stopinje Tonetove, ki so se prav razločno poznale v mehkejši zemlji.

In sedaj se logar skloni in slovesno od govori:

«Da, sedaj pa prisežem,» reče s poudarkom, «da Tone nij bil ta isti, ki me

je skušal v propad pahniti. Te stopinje pričajo dovelj zanj!»

«Moj Bog, vsaj razložite mi vaše čudno obnašanje.»

«Le semle pogledjte, gospod sodnik,» nadaljuje logar burno, «sedaj smem za gotovo terditi. Stopinje gori v divjem grabnu so sicer vtisnile tele coklje,» in pokaže na tleh ležeče obuvalo, «pa — dobro me poslušajte, imel jih je nekdo drugi na nogah in pa ne zatoženi Tone. — Tukaj pogledjte te stopinje, — vsaj vender dosti jasno kažejo, da zatoženec ne zvrča ne na levo, ne na desno svojih nog, torej prav vojaško stopa, namreč popolnoma ravno. Li nij to resnica? Stopinje ob propadu pa so na teh le mestih» — in pokaže na obeh nogah od znotraj, torej pod palcem — «močno in globokeje kakor na drugih mestih vtisnene, med tem ko se ob nasprotni strani komaj poznajo. Torej tisti, ki je imel v onem usodepolnem trenutku tele coklje obute, hodi tako, da se s koleno krše, da po domače povem, toraj šepa črevlje od znotraj, a ne nasprotno, in ker Tone, kakor vidite, stopa ravno, gospod sodnik, torej —»

«Da, razumem, gospod logar, torej on tudi poglaviti zločinec nij,» prikima sodnik, ki je z videzno nesterpnostjo sledil logarjevi

bistroumni govorici. «Da, vsa čast vam gre o tej reči in izrečem vam svoj odkritoserčni poklon! Pa kaj sedaj začeti? Sedaj stoperv bodemo morali pričeti novo preiskavo, ki nas bode pa stala obilo truda in pri katerej bodemo potrebovali največe bistroumnosti!»

«Jaz pa poznam jednega, ki tako čudno hodi,» mermra logar skrivnostno. «Če bi bil ta — pa, o to nij mogoče, ne — to ne more biti!»

Pa hitro umolkne, kot bi se bal, da bi preveč ne povedal.

Predno pa je zamogel sodnik siliti v logarja, da mu razodene svoje misli, prihiti Katarina, Tonetova žena, v največi razburjenosti na vert in hiti, kar jo noge neso, proti njima.

«Gospod logar, gospod sodnik!» kliče uže od daleč vsa spehana in pot jej je lil curkoma po obličji, «jaz vem, kedo vas je menil umoriti! Moj mož je nedolžen, vsaj sem vedela!»

«In kedo je oni brezbožnik?» zakličeta preplašena moža kot iz jednega gerla.

«Oh — nikar se ne vstrašite — naš po-božni in hinavski učenik je oni zločinec! Kje je moj mož, oh, ubogi Tone?»

Sodnik stopi preplašen par korakov nazaj, med tem ko logar nehoté vsklikne kakor

kedo, ko se mu njegove slutnje nehoté in nenadno spolnijo.

Sedaj pa jame Katarina pripovedovati svojo dogodbo:

«Danes zjutraj se napravim in mislim iti sem v mesto do njih, gospod sodnik, kar me sreča učenikov rejenec, Tine, uboga, pohabljená reva, in mi jokaje in tarnjaje pové, da mu nij več pri strijcu ostati, ker ga ta tako grozovito pretepava, zapira, strahuje in posti, akoravno ima vsega «čez glavo». Ravno danes pa ga je silno pretepel ter mu sè smertjo zažugal, ako bi le količkaj zinil proti kakemu človeku o tem, kar vidi in čuje v njegovi hiši. Pa meni, zdihuje ubogi Tine, hoče vse povedati. In povedal mi je, da učenik vsako noč skrivaj zapusti svoje stanovanje, si očerni obličje z nekim črnim prahom in si obesi puško čez ramena. Tine je pa parkrati skrivaje šel za njim, in tudi ono noč, ki je Toneta taka nesreča zadela. Razume se, da učenik tega nij vedel in opazil, ker tako bi ga bil na mestu usmertil. Kakor rečeno, splazi se Tine ono usodepolno noč za svojim strijcem, ker ga je silna radovednost gnala, zakaj da gre nocoj strijc bosopet od doma in čez vso navado brez puške. Šel je za njim in videl, kako je učenik v gozdu z nekimi možmi po

tihem govoril in da mu je jeden izmed njih nekaj podal, kar je učenik pod pazduho stisnil —»

»Tonetove coklje!» pristavi logar hitro.

«— potem pa se je podal urnih korakov proti divjemu grabnu ter se ondi blizo bervi za neko germovje skril. Pa tudi Tine se sedaj še bolj radoveden skrije blizo njega. Pa nijsta še dolgo čepela v svojih skrivališčih, ko dva pritečeta proti bervi in ko planeta obadva h krati nanjo, se jima berv pod nogami vdere in padeta v globočino, vender se je jeden izmed njih zopet prikazal na dan in tudi družega privlekel iz globočine, potem pa je urno stekel v goščavo. Pa v tem hipu skoči strijc izza germovja ter je na bregu ležečega z nožem suval. Ko pa ta jame kričati, nekdo ustrelil in učenik zbeži v goščavo.»

«Da, sedaj je vsa stvar jasna kot beli dan» — prikima logar zamolklo. «Tudi sedaj me moj bistrourm nij prekanil. Da, sedaj, pa tudi poznam in vem, kedo je umoril mojega Pavla. Gospod sodnik, sedaj pa ne smemo ne trenutka zamuditi!»

Katarina pa med tem, ko otide sodnik, da pripravi voz in stražnike, da se urno odpeljejo po hinavskega učenika v vas, logarju nadalje pripoveduje.

«Takoj, ko meni Tine to pové, napotim se v dir proti mestu in k sreči me dojde nek voznik in me vzame na voz, da sem urno prišla semkaj. Pa tudi od Peharčka.»

«Gospod logar, le urno,» zakliče med tem sodnik in logar le nerad zapusti ubogo zelo, zelo skušano ženo in se vsede poleg sodnika in nij bilo še preteklo četert ure, vže so bili v domači vasi. Urno se napotijo, logar, sodnik in dva orožnika proti učeniškemu stanovanju, ter pridejo ravno o pravem času, da zabranijo, novo grozno hudobijo. Učenik je namreč moral sumiti, da ga je Tine, njegov varovanec, izdal, deržal je ravno tega za noge tako, da mu je bila glava vsa v polnem vodnem škafu, menil ga je vtopiti. Ko pa zagleda orožnike in logarja stopiti v sobo, spusti svojo žrtev in skoči v nasprotno sobo, kjer je visela na steni dvocevka. Pa predno jo je zamogel doseči, pomeri logar na njo in krogla zdrobi obadva spodprožka, da nij bila več za rabo.

Sedaj stoperv se prične silovito borenje. Učenik se brani z orjaško močjo in odbija orožnike kot muhe od sebe. Pa na logarja vender nij dosti pazil in ravno, ko odbije zopet jednega izmed orožnikov od sebe in se je drugi stoperv vzdigoval v nekem kotu, zakadi se mu logar k njegovim nogam ter

ga z močjo potegne proti sebi, in prederzni zločinec in hudobnež se zverne, kolikor je dolg, na tla, in slednji trenotek je ležal zvezan in terdo uklenjen na vozu, čuvan od razjarjenih orožnikov, ki sta ga tirala v mesto. Logar se sedaj ozre po novi žrtvi učenikovi, pa bilo je prepozno, ubogi Tine je vže zdihnil svojo nedolžno dušo.

Željno otide zopet drugo jutro logar s Katarino, ki je vsa vesela hitela ž njim v mesto, da zasliši obravnavo proti zločincu, pa kako se prestraši, ko mu sodnik pové, da so učenika danes zjutraj mertvega našli v svoji lastni kervi ležati. Pregriznil si je serčno žilo na rokah ter mu je tako počasi odtekla kri.

«Kakeršno delo, tako plačilo!» mrmra logar, pa sodnik pristavi: «Kakeršno življenje, taka smert!» Odtognil se je človeški pravici, a stopil je sedaj pred večnega sodnika in ondi sedaj trepeta pred svojim stvarnikom.

Tedaj pa veli sodnik Peharčka pripeljati. Od začetka vse odločno taji. Ko mu pa sodnik vse pové in razodene, ko sliši Pe-

harček, da si je učenik sam vzel življenje, sesede se ves obupan na stol in joče kot mlad otrok. Sodnik ga pusti, naj se razjoče, potem ga pa zopet jame izpraševati.

Povedal je Peharček vse, in skazalo se je, da je učenik sam usmertil logarjevega Pavla. Tudi je on sam izmislil nameravani umor, zato da bi potem, če bi stvar spodletela, Tone vsega kriv bil in vse prestal. Radi tega je pa tudi na Toneta strelil, ko je videl ob mlinskem ribniku, da uiti več ne more, da bi ta pri sodnji ne izdal njega in njegovih tovarišev. Povedal je tudi, da je bil učenik poglavar lovskoropne družbe, in da je on vodil in ukrenil vse poglavitne reči.

Peharček je bil, kot glavni sokrivnik in dolgoletni tat, zapert v dosmertno ječo, Tone pa, ki je vže dosti svojo zмотo preterpel in pokoril, bil je oproščen vsake kazni, in sodišče mu je dobrohotno pripoznalo polovico velikega premoženja učenikovega. Pa v vasi mu nij bilo več ostati, marveč je sedaj kot premočni mož zapustil svojo domovino ter se sè svojo ženo in detetom preselil tja v daljno Ameriko, kjer je postal pošten in skerbni gospodar.

Lovskoropna družba je sama ob sebi, ne da bi bilo logarju treba nje ude sodnji

ovaditi, razpadla, ker nij imela nobenega takega predrzneža več v svoji sredi kot bivši učenik, Peharček in oštir Jernejček. Ko pa so tudi tega mislili odvesti pred sodišče, ga niso našli več, zginil je, in nihče ga nij videl več.

Nij še dolgo Peharček sedel v ječi, ko se je bralo po novinah, da je neko temno noč pobegnil, in nihče ne vé kam, in vse sodnijsko prizadevanje, ga zopet ujeti, je bilo zaman.

Leta so potekla od tega časa.

Tam v daljni Ameriki, pod prijaznim gričkom ob veliki reki Misisipi ležalo je veliko in rodovitno posestvo našega znanca Toneta. Bil se je vže postaral, in njegov sin Pavle je bil vže berdek mladenič. Bil je lep poletinsk večer, ko sedita oče in sin na klopi pred hišo ter se spominjata tužnih misli na svojo preljubo in dobro mater in ženo Katarino, ki naj jej Bog dá večni mir. Pa v tem hipu zaropoče nekaj v hiši, in kot bi trenil skočita oče in sin v sobo. Bilo je mračno v sobi, a vender sta zapazila dvoje črnih trupel plaziti ob steni. Ker pa v Ameriki nij tako kot pri nas, in se s tatovi ne govori veliko, zgrabita oče in sin puške, in puf! puf! ležala sta tatova mrtva ob zidu.

Pri luči pa spozna stari Tone z britkostjo, akoravno so leta vže obedvema lica raz-orala, da sta ubita obadva nesrečneža, Pe-harček in oštir Jernejček. Pa če bi ju tudi spoznal ne bil, zvedel bi bil potem, ko se je Peharček zavedel, da sta ona dva.

Pa vse Tonetovo prigovarjanje, naj se skesa svojih grehov, je bilo zaman in hu-dobnež je v groznih mukah sklenil svoje pregrešno življenje.

Tone pa pristavi okolostoječim:

«Obadva jaz poznam, obadva sta vse svoje življenje nepošteno preživela in Bog naj ju sodi!

«Kakeršno delo, tako plačilo!»

